

577.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia 20 czerwca 1931 r.

w sprawie regulaminu więziennego.

Na podstawie art. 71 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. w sprawie organizacji więziennictwa (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 272) zarządzam co następuje:

CZĘŚĆ I.

DZIAŁ I.

**SKŁAD OSOBOWY WIEZIEN I OBOWIĄZKI
SŁUŻBOWE FUNKCJONARJUSZÓW WIEZIEN-
NYCH.**

Rozdział I.

Skład osobowy więzieln.

§ 1. Skład osobowy więzieln stanowią:
a) naczelnik więzienia, jako kierownik,

- b) pomocnicy naczelnika więzienia i asystenci,
- c) personel kancelaryjny,
- d) niżsi funkcjonariusze: starsi dozorczy i starsze dozorczyńskie, dozorczy i dozorczyńskie,
- e) pracownicy kontraktowi: kapelani, lekarze, nauczyciele i inni.

Rozdział II.

**Ogólne przepisy o obowiązkach funkcjonariuszów
więziennych.**

§ 2. Każdy funkcjonariusz więzienny jest obowiązany w zakresie swoich czynności ściśle przestrzegać przepisów, dbać o moralną poprawę więźniów, czuwać nad uwiezionymi i nie dopuszczać do ich ucieczki, jak również do porozumiewania się więźniów z osobami innymi lub między sobą, bez zezwolenia władz do tego uprawnionych.

§ 3. W stosunku służbowym obowiązuje funkcjonariusza więziennego względem władz przełożonych i nadzorczych rygor wzmożony.

Rygor wzmożony nakłada na funkcjonariuszów więziennych obowiązki: a) bezwzględnego przestrzegania postanowień prawnych (ustaw, rozporządzeń, regulaminów), b) ścisłego i natychmiastowego wykonywania rozkazów przełożonych, c) sumiennego i gorliwego wykonywania obowiązków służbowych i d) niepozostawiania przewinień podwładnych bezkarnie.

Funkcjonariuszów więziennych obowiązuje tajemnica służbowa.

§ 4. Funkcjonariusz więzienny, który na mocy prawa lub rozkazu kieruje stale lub czasowo działalnością innych funkcjonariuszów, jest ich przełożonym, oni zaś jego podwładnymi. Przełożony zwraca się do podwładnych z rozkazem, podwładni zaś do przełożonych z raportem.

Rozkazy przełożonego powinny być wydawane zrozumiale, dobitnie i zwięźle.

§ 5. Funkcjonariusz więzienny obowiązany jest jak najdokładniej znać zakres służby więziennej oraz wykazywać rozumną i celową inicjatywę.

Funkcjonariusze więzienni we wzajemnych stosunkach służbowych powinni zachowywać uprzejmość i życzliwość, spiesząc sobie zawsze chętnie z radą i pomocą, chociażby jej okazanie było związane z niebezpieczeństwem dla ich zdrowia lub życia.

§ 6. W sprawach służbowych funkcjonariusze zwracają się osobiście do najbliższego przełożonego i tylko z jego zezwolenia mogą z kolei zwracać się do władz wyższych. Wszelkie raporty, nawet o charakterze zażaleń na przełożonych, powinny być składane drogą służbową. Przełożony ze swej strony obowiązany jest przysyłać je natychmiast właściwym władzom, dołączając swą opinię lub wyjaśnienie.

§ 7. Funkcjonariusze więzienni obowiązani są wykonywać swe czynności ściśle i dokładnie, stosując się do ustalonego w więzieniu rozkładu godzin i zajęć. Spóźnianie się lub wcześniejsze opuszczanie stanowiska jest niedopuszczalne. Każdorazowe spóźnienie się lub nieprzybycie z powodu choroby, albo z innej przyczyny, winno być usprawiedliwione za pomocą złożenia naczelnikowi więzienia piśmiennego raportu. W razie niemożności przybycia na służbę, raport powinien być przedstawiony przed wyznaczoną do służby godziną, aby umożliwić wyznaczenie w porę zastępcy. Funkcjonariuszowi więziennemu, zawieszonemu w czynnościach, nie wolno bez zezwolenia władzy przełożonej opuszczać miejsca służbowego. Funkcjonariuszom więziennym nie wolno w czasie pełnienia służby jeść, palić lub zajmować się sprawami osobistymi.

§ 8. Względem przełożonych oraz w stosunkach wzajemnych funkcjonariuszów więziennych obowiązuje zachowanie postawy i oddawanie honorów na wzór wojskowy zarówno w czasie służby, jak i poza służbą.

Funkcjonariusze więzienni w zakresie swych czynności składają przedstawicielom władz zwierzch-

nych i nadzorczych oraz swym przełożonym raporty przy ich wejściu do więzienia oraz do wizytowanych przez nich miejsc i pomieszczeń więziennych.

Przed złożeniem raportu daje się komendę „bacność”, aby więźniowie ustawili się w dwusereg, a obecni funkcjonariusze przyjęli postawę zasadniczą.

Przy eskortowaniu więźniów poza murami więzienia, na posterunkach zewnętrznych, w szpitalu oraz w razie wizytacji więzienia po apelu wieczornym komendy „bacność” dawać nie należy.

§ 9. W razie wizytacji więzienia przez przedstawicieli władz zwierzchnich lub nadzorczych raport o stanie więzienia ma złożyć wizytującemu naczelnik więzienia. O ile przedstawiciele powyższych władz nie są znani naczelnikowi więzienia, winien on zwrócić się o okazanie dokumentów, stwierdzających tożsamość osoby.

Osoby, uprawnione do wizytacji, mają prawo wstępu do więzienia o każdej porze dnia i nocy.

§ 10. Funkcjonariusz więzienny winien wymagać od więźniów ścisłego stosowania się do przepisów i ustanowionego porządku wewnętrznego oraz posłuszeństwa i szacunku dla siebie, jako przełożonego. Postępowanie jego ma być stanowcze, spokojne, bezstronne, a w szczególności nie uwłaczające godności więźnia.

Zasadniczą formą zwracania się do więźnia jest zwrot w osobie trzeciej.

§ 11. W wypadkach jawnego nieposłuszeństwa więźniów, stawiania przez nich oporu lub wywołania zaburzeń, może być względem opornych użyty przymus i siła fizyczna, konieczne do przywrócenia porządku i zmuszenia ich do posłuszeństwa. O zajściu tego rodzaju należy niezwłocznie zameldować naczelnikowi więzienia, ten zaś zawiadomia władze nadzorcze.

§ 12. Poza stosunkami, wpływającymi z charakteru służby, funkcjonariuszom więziennym nie wolno pozostawać z więźniami w żadnych innych stosunkach; w szczególności nie wolno im prowadzić jakichkolwiek interesów z więźniami, przyjmować od nich lub ich rodzin datków, pożyczek, ułatwiać porozumiewania się więźniów ze światem zewnętrznym lub między sobą, wykonywać sprzecznych z obowiązującymi przepisami zleceń lub próśb więźniów, pośredniczyć w wykonywaniu tych próśb, wpływać na więźniów przy wyborze obrońców, pić lub jeść z więźniami i odwiedzającymi więźniów, przyjmować więźniów u siebie w mieszkaniu pod jakimkolwiek pozorem.

Funkcjonariuszom więziennym nie wolno prowadzić prywatnych interesów pieniężnych z dostawcami lub przedsiębiorcami robót więziennych, jak również z byłymi więźniami.

Bez zezwolenia naczelnika więzienia nikt z rodziny, domowników, krewnych lub znajomych funkcjonariusza więziennego nie może być wpuszczony na dziedziniec więzienny lub do więzienia, albo zbli-

zać się do więźniów. Funkcjonariusze więzienni powinni baczyć, aby członkowie ich rodzin również nie dopuszczali się czynów, naruszających postanowienia niniejszego paragrafu.

§ 13. Funkcjonariuszom więziennym nie wolno, bez każdorazowego zezwolenia naczelnika więzienia, wchodzić do więzienia poza godzinami przez rozkład i obowiązki służbowe wskazanymi.

Funkcjonariusze więzienni, wydalając się w czasie wolnym od zajęć poza obręb swego mieszkania, winni pozostawiać w mieszkaniu wiadomość o miejscu swego pobytu.

Rozdział III.

Obowiązki naczelników więzień.

§ 14. Naczelnik więzienia jest przełożonym więzienia; kieruje on wszystkimi działami służby, stale je kontroluje i jest odpowiedzialny za swoje i swoich podwładnych czynności. Jako przełożonemu, naczelnikowi więzienia służy prawo nakładania kar, w granicach obowiązujących przepisów, na podwładnych mu funkcjonariuszów więziennych oraz na więźniów.

§ 15. Naczelnik więzienia jest osobiście odpowiedzialny za spokój i porządek w więzieniu.

§ 16. Naczelnik więzienia jest odpowiedzialny za ścisłe wykonanie orzeczeń, nakazów i decyzji władz do tego uprawnionych, oraz za wykonanie kary zgodnie z obowiązującymi przepisami.

§ 17. Naczelnik więzienia ma obowiązek dbać o racjonalną organizację pod względem wychowawczym i dochodowym pracy więźniów, o opiekę religijną dla nich, o nauczanie szkolne i pozaszkolne, o stan sanitarny więzienia, stan zdrowotny więźniów, należyte ich odżywianie oraz odzież i pościele.

Naczelnik więzienia ma obowiązek dbać o oszczędne wydatkowanie sum pieniężnych, materiałów, artykułów żywnościowych, oraz o zgodne z obowiązującymi przepisami przechowywanie majątku państwowego lub majątku zdeponowanego przez więźniów.

Naczelnik więzienia jest odpowiedzialny za należyte prowadzenie biurowości, ksiąg i rachunkowości, oraz za terminowe przedstawianie budżetów, bilansów i sprawozdań, jako też za wykonywanie zleceń władz zwierzchnich i nadzorczych.

§ 18. Naczelnik więzienia obowiązany jest dokonywać dziennych i nocnych inspekcji więzienia, stale kontrolować księgi, rachunkowość, stan kasy, magazyny i kuchnię, jako też sprawdzać depozyty więźniów. O wynikach kontroli pisze osobne adnotacje we właściwych księgach lub sporządza osobne protokoły.

§ 19. Naczelnik więzienia dokonywa podziału czynności między podwładnymi funkcjonariuszami

wiezienia, daje im wskazówki, wyjaśnienia oraz dba o ich zawodowe wykształcenie. Zarządzenia swoje oraz rozporządzenia władz przełożonych (nominacje, zwolnienia, odznaczenia, urlopy, zastępstwa, podział czynności, nakładanie kar) ogłasza na piśmie w codziennych rozkazach; w tym celu prowadzi księgę rozkazów.

§ 20. Naczelnik więzienia w ważnych i niecierpiących zwłoki wypadkach może wydawać niezbędne zarządzenia, przekraczające zakres jego uprawnień, z zachowaniem jednak obowiązujących przepisów. O wszelkich tego rodzaju zarządzeniach naczelnik więzienia obowiązany jest złożyć natychmiast raport na piśmie władzom przełożonym, z podaniem szczegółowych motywów swego zarządzenia. Naczelnik więzienia obowiązany jest również donosić natychmiast władzom przełożonym o wszelkich wyjątkowych wydarzeniach, zaszłych w więzieniu (np. ucieczka więźniów, zaburzenia, bunt, pożar, epidemia, samobójstwo, głodówka i t. p.).

§ 21. W czasie nieobecności naczelnika więzienia zastępuje go najstarszy służbowo urzędnik, o ile przez władze przełożone nie został ustanowiony stały zastępca. Jeżeli w więzieniu niema pomocników naczelnika, oraz w braku innych zarządzeń władz przełożonych, zastępuje naczelnika więzienia starszy dozorca. Naczelnik, w razie swego oddalenia się z więzienia, winien zawiadomić zastępcę o miejscu swego pobytu.

Rozdział IV.

Obowiązki pomocników naczelnika więzienia, asystentów i urzędników kancelaryjnych.

§ 22. Pod względem organizacyjnym więzienia posiadają cztery działy: a) administracyjny, b) wychowawczy, c) pracy więźniów i d) gospodarczy.

Do pomocy w kierownictwie wymienionymi działami naczelnikowi więzienia przydziela się: pomocników naczelnika, asystentów więziennych i urzędników kancelaryjnych.

Podziału czynności personelu więziennego dokonywa naczelnik więzienia w ten sposób, aby wszyscy funkcjonariusze więzienni przechodzili kolejno wszystkie działy służby.

§ 23. Do obowiązków pomocnika naczelnika więzienia w dziale administracyjnym należy:

a) prowadzenie korespondencji służbowej, akt, ksiąg, statystyki, sporządzanie wszelkich sprawozdań i wykazów, dotyczących więźniów, b) sprawowanie nadzoru nad zwalnianiem więźniów we właściwym czasie i przyjmowaniem ich na podstawie stosownych dokumentów, c) czuwanie nad tem, aby personel dozorczy był gruntownie obznajmiony z obowiązującymi przepisami więziennymi, miał odpowiednią postawę wojskową i był dokładnie wyćwiczony w używaniu broni i w służbie wartowniczej oraz, aby broń i amunicja była przechowywana w należyłym porządku i we właściwym i należycie zabezpieczo-

nem miejscu, wskazanem przez naczelnika więzienia, d) przestrzeganie, aby warty więzienne były celowo i w należyтым porządku rozstawione, oraz, aby warty były zmieniane we właściwym czasie, e) czuwanie, aby sygnalizacja sprawnie funkcjonowała, f) czuwanie, aby więźniowie byli utrzymywani w czystości, oraz by w pomieszczeniach więziennych, tudzież w szpitalu i na dziedzińcu panował porządek i czystość, g) czuwanie nad należytem rozmieszczeniem więźniów, h) przestrzeganie środków bezpieczeństwa i ostrożności przed nieszczęśliwymi wypadkami i pożarem, i) nadzór nad rannem i wieczornem sprzątaniami cel i korytarzy oraz nad wydawaniem strawy więźniom lub produktów, dostarczanych im z zewnątrz więzienia, j) prowadzenia akt osobowych i ewidencji personelu tudzież umundurowania oraz k) nadzór nad ścisłym przestrzeganiem rozkładu dziennych czynności w więzieniu.

§ 24. Do obowiązków pomocnika naczelnika więzienia w dziale wychowawczym należy: a) czuwanie nad należytą segregacją więźniów, b) prowadzenie całokształtu pracy wychowawczej i oświatowej w więzieniu, c) szczegółowe zapoznawanie się z indywidualnymi cechami charakteru więźniów, ich przeszłością i zamiarami na przyszłość, opracowywanie charakterystyki więźniów, d) przedstawianie wniosków w sprawie awansu lub degradacji więźniów przy systemie progresywnym, e) staranie o kształcenie ogólne i zawodowe więźniów i dobór odpowiedniej dla nich pracy, f) opracowywanie wniosków w sprawie przedterminowego zwolnienia i ułaskawienia więźniów, g) zaopatrywanie zwalnianych w niezbędną odzież, ułatwianie im powrotu do miejsca stałego zamieszkania oraz uzyskania opieki na wolności.

§ 25. Do obowiązków pomocnika naczelnika więzienia w dziale gospodarczym należy: a) wyszukiwanie najdogodniejszych źródeł zakupu artykułów żywnościowych, opałowych i innych oraz zarządzanie składami żywności, odzieży i bielizny więźniów, materiałów opałowych i oświetleniowych, środków służących do utrzymania czystości, inwentarza więziennego, przyjmowanie i staranne przechowywanie przeznaczonych dla więźniów produktów spożywczych, dbałość o ich dobroć i wydawanie ich więźniom według ustalonych norm żywnościowych, b) prowadzenie ksiąg gospodarczych, budżetowych oraz rachunkowości i przygotowywanie wszelkich sprawozdań, dotyczących działu gospodarczego, c) utrzymywanie w należyтым stanie wszystkich budynków, pomieszczeń i urządzeń więziennych, wykonywanie wszelkich remontów budowlanych, nadzór nad opalaniem i oświetleniem, d) reparaacja i rozdawanie we właściwym czasie odzieży, bielizny i obuwia więźniom, tudzież nadzór nad starannem używaniem i przechowywaniem tych przedmiotów, jako też własnej odzieży więźniów.

§ 26. Pomocnik naczelnika więzienia w dziale pracy zajmuje się sprawami organizacji pracy więźniów i jest bezpośrednim kierownikiem warsztatów, gospodarstwa rolnego oraz innych przedsiębiorstw więziennych.

W szczególności do jego obowiązków należy:

a) dokładanie wszelkich starań o rozwój powierzonego mu działu, zatrudnianie jak największej liczby więźniów, wpajanie im zamiłowania do pracy oraz nauczanie ich rzemiosł i gospodarstwa rolnego, b) staranie się o wyposażenie warsztatów i gospodarstwa rolnego w niezbędne urządzenia techniczne, narzędzia pracy oraz o urządzenia higieniczne i zabezpieczające pracujących od chorób i nieszczęśliwych wypadków, c) wyszukiwanie najdogodniejszych źródeł zakupu surowców i zbytu wyrobów gotowych, d) kalkulowanie wyrobów gotowych, prowadzenie księgowości, opracowywanie planów i projektów oraz kosztorysów, dotyczących zakładania nowych przedsiębiorstw więziennych lub rozszerzania istniejących, zestawianie budżetów i bilansów oraz ułatwianie wszelkich czynności kancelaryjnych i kasowych, wchodzących w zakres działu pracy, e) kierownictwo pracą dozorców-majstrów i nadzór nad sumiennym wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych, f) nadzór nad oszczędnym użytkowaniem inwentarza żywego i martwego, nad użytkowaniem materiałów oraz ich należytem przechowywaniem, g) przyjmowanie i podział zamówień pomiędzy warsztaty i nadzór nad należytem i terminowym ich wykonywaniem, h) dążenie do najniższych kosztów produkcji więziennej przez kontrolę nad celowym zużyciem surowców i wydajnością pracy więźniów oraz przez zmniejszanie ogólnych kosztów administracyjnych.

§ 27. Niezależnie od swych bezpośrednich obowiązków, pomocnik naczelnika więzienia wykonywa również wszystkie rozkazy przełożonego, nadto zwiedza jak najczęściej pomieszczenia więzienne, doglądając w nich porządku i ładu. W razie ujawnienia nieporządków lub niedokładności, obowiązany jest zawiadomić o tem bezzwłocznie naczelnika więzienia lub kierownika oddziału. W wypadkach nagłych może stosować środki konieczne do usunięcia zauważonych niedokładności, obowiązany jest jednak bezzwłocznie zawiadomić o wydanych zarządzeniach naczelnika więzienia.

§ 28. Wszyscy pomocnicy naczelnika więzienia pełnią kolejno dyżury w ciągu doby. W dni powszednie mogą pełnić dyżury także starsi dozorczy oraz męski personel kancelaryjny. Naczelnik więzienia sporządza wykaz dyżurów na okres miesięczny.

§ 29. W więzieniach, w których ze względu na szczupłość personelu ustanawianie stałych dyżurów jest niemożliwe, naczelnik więzienia i jego pomocnik, względnie starszy dozorca, nie mogą wydalac się równocześnie z więzienia lub z mieszkań służbowych w więzieniach, ani w sprawach służbowych, ani osobistych. W porze nocnej winni oni kolejno zwiedzac więzienie oraz podwórza więzienne, celem kontrolowania wart.

§ 30. Dyżurny ma nadzór nad ścisłym przestrzeganiem przepisów więziennych, w szczególności zaś czuwa nad tem, aby warty więzienne należycie pełniły swą służbę, były odpowiednio uzbrojone i we

właściwym czasie zmieniane. Winien być obecnym przy rannym i wieczornym apelu i czuwać, aby ustalony podział dnia więziennego był ściśle przestrzegany.

Dyżurny ma również nadzór nad prawidłowym odbywaniem odwiedzin, udzielanych więźniom oraz nad przyjmowaniem dla nich z zewnątrz dodatkowej żywności i rzeczy. W ciągu nocy dyżurny zwiedza co najmniej dwa razy wszystkie pomieszczenia więzienne, kontroluje warty i notuje w odnośnych księgach wartowników czas przeprowadzonej kontroli. Po apelu wieczornym wszystkie klucze od pomieszczeń i cel więziennych winny być wręczane dyżurnemu, celem przechowania ich w specjalnym pomieszczeniu do apelu rannego.

§ 31. Pomocnicy naczelnika więzienia mogą się wydalać z więzienia w czasie godzin urzędowych tylko za zezwoleniem naczelnika więzienia; o ile wydalają się w innej porze, powinni pozostawić w kancelarii lub w swym mieszkaniu wiadomość o miejscu pobytu.

§ 32. Pomocnicy naczelnika więzienia i asystenci więzienni odpowiedzialni są za prowadzone przez nich działy narówni z naczelnikiem więzienia.

Asystenci i urzędnicy kancelaryjni, o ile nie mają powierzonego sobie jednego z działów, sprawują swe czynności pod bezpośrednim kierownictwem właściwego pomocnika naczelnika więzienia.

Rozdział V.

Obowiązki starszych dozorców.

§ 33. Starszy dozorca jest bezpośrednim najbliższym zwierzchnikiem dozorców więziennych. Z polecenia naczelnika więzienia kieruje czynnościami dozorców, poucza ich, wyjaśnia im ich prawa i obowiązki i ma nadzór nad prawidłowym wykonywaniem czynności służbowych.

§ 34. Podziału czynności pomiędzy starszych dozorców dokonywa naczelnik więzienia, przeznaczając ich do poszczególnych działów służby (administracyjnego, wychowawczego, pracy więźniów i gospodarczego). Każdy starszy dozorca powinien w swoim dziale służby więziennej dokładać starań do utrzymania go na należytych poziomach pod każdym względem. Starszy dozorca prowadzi pomocniczą księgowość i rachunkowość w danym dziale, nosi przy sobie klucze od powierzonych pomieszczeń, a po ukończeniu czynności dziennych oddaje klucze naczelnikowi więzienia lub jego pomocnikowi, któremu bezpośrednio podlega, względnie dyżurnemu, lub też składa je na przechowanie we wskazanym miejscu, o ile to specjalnie zostało zlecone przez naczelnika więzienia. Po zakończeniu czynności dziennych starszy dozorca składa naczelnikowi więzienia lub jego pomocnikowi raport o swoich czynnościach i o czynnościach podległych mu funkcjonariuszów, oraz o przebiegu i wypadkach dnia.

§ 35. W nagłych wypadkach (np. pożar, napad, zaburzenia i t. p.), o ile okoliczności lub czas nie pozwalają na natychmiastowe powiadomienie naczelnika więzienia, jego zastępcy lub dyżurnego, starszy dozorca winien samodzielnie wydać właściwe zarządzenia lub zastosować środki zapobiegawcze. O zaszłym wypadku i wydanych przez siebie zarządzeniach winien natychmiast zawiadomić naczelnika więzienia.

§ 36. Do obowiązków starszego dozorcę działu administracyjnego należy:

- a) ogólny nadzór nad punktualnym stawianiem się na służbę i należytem wykonywaniem obowiązków przez wszystkich dozorców więziennych;
- b) podział czynności między dozorców i dokonywanie zmian na posterunkach;
- c) przestrzeganie należytego przechowywania broni i uzbrojenia dozorców oraz kontrola jej konserwacji, jako też dbałość o przepisowe umundurowanie dozorców i schludny ich wygląd;
- d) nadzór nad utrzymaniem w porządku i czystości wszystkich pomieszczeń, cel i dziedzińców więziennych;
- e) przestrzeganie wykonywania ustalonego porządku więziennego i przepisów dotyczących więźniów;
- f) prowadzenie rejestracji więźniów przyjętych, zwolnionych, odprowadzonych do sądów, lub przeznaczonych do robót zewnętrznych i wewnętrznych;
- g) zapoznawanie się z indywidualnymi cechami charakteru więźniów;
- h) pilnowanie, aby kary dyscyplinarne, nakładane na więźniów, były wykonywane przepisowo i we właściwym czasie;
- i) jak najczęstsze odwiedzanie więźniów w celach, warsztatach oraz wglądanie w ich potrzeby;
- j) stałe dokonywanie rewizji pomieszczeń, cel i więźniów;
- k) pilnowanie, aby wszyscy więźniowie, względem których istnieje przymus pracy i obowiązek nauczania, byli zatrudniani i aby uczęszczali do szkoły;
- l) sprawdzanie posterunków zewnętrznych i wewnętrznych;
- m) dokonywanie rano i wieczorem apelu przez przeliczanie wszystkich więźniów;
- n) wykonywanie wszystkich poleceń naczelnika więzienia i jego pomocników.

§ 37. Do obowiązków starszego dozorcę działu gospodarczego należy:

- a) prowadzenie magazynów: żywności, odzieży, bielizny, materiałów, środków opałowych oraz związanej z tem podręcznej księgowości;
- b) dbałość o należyte przechowywanie artykułów żywnościowych, odzieży, bielizny, obu-

wia oraz własnych rzeczy więźniów, jako też zabezpieczenie ich przed zniszczeniem przez jak najczęstsze przewietrzanie;

- c) prowadzenie wykazu obrotu pościeli, odzieży i bielizny oraz księgi rzeczy własnych więźniów;
- d) pilnowanie, aby ubranie, obuwie, bielizna i sienniki były wydawane więźniom we właściwym czasie w stanie czystym, suchym i nieuszkodzonym;
- e) dbałość o oszczędne i należyte użytkowanie rzeczy i inwentarza skarbowego;
- f) oddawanie we właściwym czasie rzeczy i inwentarza uszkodzonego do naprawy, a niezdatnego do użytku — na przechowanie do czasu wysortowania;
- g) pilnowanie, aby więźniom wydawana była przepisowa ilość artykułów żywnościowych i aby ich strawa była należycie przygotowywana;
- h) nadzór nad należytem opalaniem i oświetleniem cel oraz pomieszczeń więziennych;
- i) nadzór nad należytem dezynfekowaniem oraz praniem bielizny i ubrań więźniów;
- j) przedstawianie lekarzowi więziennemu co dwa tygodnie, celem zbadania stanu zdrowia, więźniów pracujących w kuchni i piekarni oraz przed przyjęciem ich do pracy kuchennej;
- k) udział w przyjmowaniu produktów żywnościowych od dostawców i, w razie spostrzeżenia dostawy wadliwej, meldowanie o niej kierownikowi działu gospodarczego, ewentualnie naczelnikowi więzienia;
- l) wykonywanie wszelkich poleceń naczelnika więzienia i jego pomocników.

§ 38. Do obowiązków starszego dozorcę działu pracy należy:

- a) pilnowanie, aby więźniowie, wyznaczeni do pracy, w oznaczonym terminie byli wyprawiani na roboty i sprowadzani z robót, a w czasie pracy należycie dozorowani;
- b) pilnowanie, aby dozorcę, zatrudnieni w działle pracy, punktualnie stawiali się na służbę, dokładnie oraz sumiennie spełniali swe obowiązki i nie wykonywali żadnych robót bez zamówienia, podpisanego przez kierownika działu pracy;
- c) prowadzenie magazynów działu pracy i związanej z tem księgowości;
- d) należyte użytkowanie i przechowywanie inwentarza, narzędzi i materiałów oraz gotowych wyrobów;
- e) pilnowanie, aby wyznaczone więźniom zadaniaienne były ściśle wykonywane, nadzór nad prawidłowem sporządzaniem list pracy i przedstawianie ich w końcu miesiąca kierownikowi działu pracy;
- f) dbałość o rozwój warsztatów pracy;

- g) dbałość o należyty porządek i ład w warsztatach oraz o sprawność działania warsztatowych urządzeń technicznych;
- h) wykonywanie wszelkich poleceń naczelnika więzienia i jego pomocników.

Rozdział VI.

Obowiązki dozorców więziennych.

§ 39. Służbę w więzieniu pełnią dozorcę odźwierni, oddziałowi, gospodarczy, sanitarni, kuchenni, oraz dozorcę piekarni, pralni, łaźni i działu pracy.

§ 40. Odźwierny pilnuje wejścia do więzienia. Powinien pilnie przestrzegać, aby do więzienia wchodziły jedynie osoby, posiadające prawo wstępu z racji zajmowanego urzędu lub pracy w więzieniu, bądź też zaopatrzone w należyte upoważnienie. W razie wątpliwości co do prawa wstępu, tożsamości osoby lub prawidłowości upoważnienia, odźwierny nie wpuszcza przybyłego bez zezwolenia naczelnika więzienia lub jego zastępcy.

Bez piśmiennego zezwolenia naczelnika więzienia odźwiernemu nie wolno wypuszczać za bramę więźniów, chociażby eskortowanych przez funkcjonariusza więziennego. Odźwierny obowiązany jest zarówno przy wejściu jak i przy wyjściu sprawdzać dokładnie zawartość wwożonych i wnoszonych, albo wynoszonych lub wywożonych rzeczy.

Po skończonym dniu służby odźwierny składa naczelnikowi więzienia lub jego zastępcy raport o przebiegu dnia, o wszelkich wypadkach i wydarzeniach przy bramie wejściowej.

Wpuszczanie kogokolwiek do więzienia po wieczornym apelu bez zezwolenia naczelnika więzienia lub dyżurnego jest wzbronione.

§ 41. Do obowiązków dozorcę oddziałowego należy:

- a) zapoznawanie się z indywidualnymi cechami każdego więźnia;
- b) zachęcanie więźniów do nauki i pracy oraz do dobrego zachowywania się;
- c) stały nadzór nad więźniami, w celu uniemożliwienia im ucieczki i porozumiewania się z innymi osobami lub więźniami z innych cel;
- d) pilne zwracanie uwagi na ogólną liczbę więźniów w powierzonym oddziale, jak również w każdej poszczególnej celi;
- e) prowadzenie wykazu liczbowego ruchu więźniów swego oddziału;
- f) dokładne przeliczanie i rewidowanie więźniów w każdym przypadku opuszczania przez nich oddziału i powracania do celi;
- g) dostarczanie więźniom pożywienia do cel i rozdzielanie porcyj żywnościowych;
- h) troska o czystość więźniów, ich odzieży, bielizny oraz o dobry stan ich zdrowia, a w wypadku zastąpienia więźnia, meldowanie o tem przełożonemu i przedstawianie cho-

rych lekarzowi, a w razie jego nieobecności — sanitariuszowi;

- i) podawanie do wiadomości przełożonym wszelkich próśb, zażaleń i skarg więźniów;
- j) niezwłoczne przybywanie do drzwi cel, w razie wezwania przez więźniów;
- k) ściśle przestrzeganie porządku życia więziennego, niedopuszczanie do niedozwolonych gier, krzyków, śpiewów, bijatyk, kłótni i wogóle do złego zachowywania się więźniów;
- l) meldowanie niezwłocznie przełożonym o wszelkich przewinieniach więźniów;
- m) dbałość o całość inwentarza oddziału,
- n) dbałość o czystość cel i pomieszczeń oddziału oraz posłań i naczyń;
- o) dbałość o odpowiednią temperaturę powietrza w celach, o należyte funkcjonowanie ogrzewania i o przewietrzanie cel i korytarzy;
- p) codzienne dokładne rewidowanie cel i pomieszczeń oddziału;
- r) codzienne sprawdzanie krat okiennych i sprawności działania zamków w poszczególnych celach i pomieszczeniach oddziału oraz dokonywanie w miarę potrzeby rewizji osobistej więźniów.

§ 42. Dozorca oddziałowy w szpitalu kieruje się przepisami dla oddziałowych; ponadto stosuje się do poleceń i wskazówek lekarza więziennego.

§ 43. Do obowiązków dozorców, zatrudnionych w kuchni i piekarni, należy:

- a) dozorowanie i kierowanie pracą przydzielonych im więźniów;
- b) otrzymywanie od kierownika działu, względnie starszego dozorcę produktów według stanu liczebnego więźniów, pozostających na wyżywieniu;
- c) przygotowywanie we właściwym czasie pożywienia dla więźniów i wypiek chleba;
- d) troska o dostateczną ilość urządzeń w kuchni i piekarni, oraz o należyty stan inwentarza;
- e) troska o dobry stan ognisk kuchennych, jak również ogrzewania, wodociągów i kanałów odpływowych;
- f) oszczędne zużywanie materiałów opałowych;
- g) kontrola i przechowywanie w odpowiednim miejscu odpadków żywnościowych;
- h) troska o czysty wygląd więźniów, zatrudnionych w kuchni i piekarni;
- i) utrzymywanie w czystości pomieszczeń, kotłów, sprzętów i naczyń,
- j) rozdzielanie pożywienia dla oddziałów i szpitala;
- k) bezzwłoczne meldowanie starszemu dozorcę, względnie kierownikowi działu o objawach choroby u więźniów, zatrudnionych w kuchni i piekarni.

§ 44. Do dozorców, zatrudnionych w pralni, łaźni i przy kamerze dezynfekcyjnej, stosują się przepisy, obowiązujące dozorców oddziałowych; ponadto należy do nich:

- a) kierowanie pracą więźniów w zakresie danego działu oraz pouczanie ich o sposobie użycia maszyn, przyrządów do prania i dezynfektora;
- b) dbałość o czystość pomieszczeń i dobre funkcjonowanie urządzeń technicznych;
- c) przestrzeganie, aby bielizna i ubrania, osobno dla zdrowych i dla chorych więźniów, były należycie wyprane, zdezynfekowane i przechowane;
- d) nadzór w łaźni nad należytem myciem więźniów oraz nad przestrzeganiem przez więźniów obyczajności i przyzwoitości;
- e) niezwłoczne meldowanie o wszelkich potrzebach działu, uszkodzeniu inwentarza, maszyn i przyrządów technicznych.

§ 45. Do obowiązków dozorców w dziale pracy należy:

- a) nauczanie więźniów rzemiosł, wpajanie im zamiłowania do pracy, oraz doглядanie, aby więźniowie zachowywali się należycie i pilnie pracowali;
- b) dokładne i sumienne wykonywanie zamówień;
- c) pilnowanie, aby więźniowie nie wykonywali żadnych robót bez zamówień, podpisanych przez kierownika działu pracy;
- d) oszczędne zużywanie materiałów i należyte używanie narzędzi pracy;
- e) pilnowanie, aby w końcu dnia pracy więźniowie oddawali w porządku i w całości zarówno wykończoną, jak i niewykończoną robotę, uporządkowali narzędzia, po sprawdzeniu ich rodzaju oraz liczby, według wywieszonego w warsztacie wykazu, aby więźniowie nie wynosili czegokolwiek z warsztatów i aby pomieszczenia warsztatowe po ukończeniu pracy były należycie sprzątnięte;
- f) rewidowanie, po ukończeniu pracy, zarówno więźniów, jak i pomieszczeń warsztatowych;
- g) ściśle wykonywanie poleceń kierownika działu pracy.

§ 46. Dozorcy, pełniący służbę na zewnętrznych posterunkach, obowiązani są:

- a) przed objęciem służby obejść wyznaczone im terytorjum i zbadać, czy budynki, znajdujące się na niem, są dokładnie pozamykane, czy blisko murów więziennych i zabudowań nie znajdują się przedmioty, które mogłyby ułatwić więźniom przedostanie się poza mury więzienne, a, w razie zauważenia ich, zameldować o tem starszemu dozorcę, względnie dyżurnemu;
- b) przestrzegać, aby więźniowie nie wychylali się z okien i nie porozumiewali się w jaki-

kolwiek sposób między sobą lub z osobami obcemi;

- c) baczyć, aby ze strony więźniów lub osób obcych nie były czynione jakiegokolwiek przygotowania, mające na celu umożliwienie więźniom ucieczki;
- d) przestrzegać, aby na terytorjum więziennem nie znajdowały się osoby obce, nie mające na to upoważnienia władzy więziennej, a w razie zauważenia takich osób — użyć odpowiednich środków, celem ich usunięcia, donosząc o tem natychmiast przełożonemu;
- e) pozostawać stale na posterunku, nie opuszczając go pod żadnym pozorem; w razie choroby lub potrzeby zameldowania o poczynionych spostrzeżeniach, dozorca zawiadamia przełożonego, za pośrednictwem innego znajdującego się w pobliżu funkcjonariusza więziennego, lub wszczynając alarm.

§ 47. Dozorcy więzienni, wyznaczeni do eskortowania więźniów, są obowiązani:

- a) czuwać nad tem, aby więźniowie nie próbowali ucieczki w drodze;
- b) nie dopuszczać w drodze osób obcych do więźniów, oraz uniemożliwić wszelkie porozumiewanie się więźniów z temi osobami;
- c) bronić eskortowanych więźniów od wszelkich napaści, używając w razie potrzeby broni zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- d) nie wdawać się z eskortowanymi więźniami w rozmowę, nie palić tytoniu, nie jeść i nie pić razem z nimi;
- e) dostarczyć eskortowanych więźniów do miejsca ich przeznaczenia i ewentualnie zpowrotem do więzienia w możliwie najszybszym czasie, nie zatrzymując się nigdzie bez potrzeby i nie wchodząc razem z więźniami do żadnych lokalów;
- f) prowadzić eskortowanych więźniów środkiem ulicy i w taki sposób, aby mieć więźniów zawsze przed sobą. Nie przewozić więźniów tramwajem lub autobusem.

§ 48. Dozorcy, pełniący nocną służbę wewnątrz więzienia, gdy wstępują na służbę, winni sprawdzić zdadność do użytku zegarów kontrolujących, telefonów, broni i przyrządów sygnałowych, winni przekonać się o należytem zamknięciu cel, pomieszczeń i korytarzy więziennych, jak najczęściej obchodzić korytarze więzienne, zaglądać do cel przez okienko, aby przekonać się, co czynią i jak się zachowują więźniowie. W miarę potrzeby dozorca winien dać znać dyżurnemu umówionym sygnałem, a jeżeli to było niemożliwe — wszcząć alarm.

W czasie nocnej służby nie wolno dozorcę otwierać samemu celi lub wchodzić do niej, gdy zaś zachodzi potrzeba, winien on wezwać dyżurnego pomocnika naczelnika więzienia lub starszego dozorcę.

Spanie w czasie służby jest wzbronione.

Wszystkie ważne wydarzenia w ciągu nocy winien dozorca wносить do księgi nocnych meldunków

i zameldować je kierownikowi działu administracyjnego, ewentualnie naczelnikowi więzienia.

§ 49. Naczelnik więzienia oznacza liczbę dozorców, pozostających do jego dyspozycji, jako rezerwa.

§ 50. W razie alarmu wszyscy funkcjonariusze więzienia, będący poza służbą, winni niezwłocznie stawić się do dyspozycji naczelnika więzienia.

§ 51. W oddziałach, przeznaczonych dla kobiet, służbę pełnią wyłącznie dozorcynie. W zależności od spełnianych czynności, obowiązują je ogólne przepisy dla dozorców.

Rozdział VII.

Pracownicy kontraktowi.

§ 52. Pracownicy kontraktowi obowiązani są stosować się ściśle do postanowień niniejszego regulaminu, obowiązujących przepisów oraz do zawieranych z nimi umów, określających równocześnie ich uprawnienia.

DZIAŁ II.

KOMITETY WIEZIENNE.

§ 53. W celu zorganizowania współpracy przedstawicieli społeczeństwa z administracją więzienną, mogą być tworzone w więzieniach, wyznaczonych przez Ministra Sprawiedliwości, komitety więzienne.

W więzieniach III klasy i w więzieniach izolacyjnych komitetów więziennych niema.

Komitety więzienne składają się z pięciu członków: prokuratora okręgowego, jako przewodniczącego, naczelnika więzienia i 3 osób, które mianuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości. Jeden z członków komitetu pełni funkcje sekretarza.

§ 54. Komitety więzienne współdziała z władzami więziennymi w zakresie opieki moralnej, nauczania i pracy zapemocą:

- a) udostępniania więźniom nauk moralnych i pociechy religijnej ich wyznania;
- b) organizowania oświaty szkolnej i pozaszkolnej, biblioteki i wychowania fizycznego;
- c) organizowania zatrudnienia więźniów w taki sposób, aby się przyzwyczaili do pracy i nauczyli rzemiosła, które będą mogli wykonywać na wolności.

Nadto komitety więzienne, na żądanie władz, składają opinię co do przedterminowego zwolnienia poszczególnych więźniów i ich ułaskawienia.

§ 55. W więzieniach, w których wykonywana jest kara pozbawienia wolności według zasad systemu progresywnego, komitety więzienne zapoznają się z cechami indywidualnymi, przeszłością i zachowa-

niem się więźniów w czasie odbywania kary, celem wyrażenia opinii o celowości awansu lub degradacji więźnia.

§ 56. Spostrzeżenia, wynikające z zakresu swego działania, komitet więzienny omawia na posiedzeniach i ustala większością głosów odpowiednie opinie lub wnioski. Do powzięcia uchwał komitetu niezbędna jest obecność prokuratora okręgowego, naczelnika więzienia i przynajmniej jednego z pozostałych członków.

Wnioski i opinie komitetu więziennego, których wykonanie przekracza zakres kompetencji naczelnika więzienia, lub wnioski powzięte wbrew głosowi przewodniczącego, przedstawia przewodniczący komitetu Ministerstwu Sprawiedliwości.

§ 57. Przewodniczący komitetu, w ciągu miesiąca od chwili otrzymania zawiadomienia o mianowaniu członków komitetu, zwołuje pierwsze jego posiedzenie.

Posiedzenia komitetu więziennego odbywają się co najmniej raz na miesiąc, w gmachu więzienia.

Z przebiegu posiedzeń komitetu więziennego spisuje się protokół.

§ 58. Członkom komitetu służy prawo wstępu do więzienia i komunikowania się z więźniami w sposób, nie zakłócający normalnego toku życia więziennego.

§ 59. Członkowie komitetów więziennych pełnią swe funkcje honorowo.

Członkowie komitetu więziennego nie są uprawnieni do wydawania jakichkolwiek zarządzeń i komunikują się w tym względzie wyłącznie z naczelnikiem więzienia.

Komitet więzienny troszczy się o zapewnienie osobom zwalnianym z więzienia środków utrzymania i w tym celu nawiązuje stosunki z urzędami opieki społecznej i z Tow. Patronatu Więziennego.

CZĘŚĆ II.

POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE OGÓLNE.

DZIAŁ I.

ZALUDNIENIE WIEZIEN I ZMIANY W JEGO STANIE.

Rozdział I.

Przyjmowanie więźniów.

§ 60. Przyjęcie do więzienia może nastąpić jedynie na mocy właściwego pisemnego nakazu, wydanego przez władze prokuratorskie, sądowe, policyjne, administracyjne lub wojskowe, stosownie do obowiązujących przepisów.

Przyjmowanie do więzienia odbywa się codziennie w godzinach od 8-ej do 18-ej. Więźniów, transportowanych z innych więzień lub przysyłanych do więzienia na skutek zarządzenia władz prokura-

torskich i sądowych o innej porze, przyjmuje się w ciągu całej doby.

§ 61. Do więzienia nie mogą być przyjmowane osoby:

- a) dotknięte ostre choroby zakaźne;
- b) których choroba lub uszkodzenie cielesne wymagają natychmiastowego zabiegu chirurgicznego, z wyjątkiem przypadków, w których okazanie odpowiedniej pomocy lekarskiej w więzieniu nie natrafia na przeszkody.

O nieprzyjęciu do więzienia osób, należących do wymienionych kategorii, naczelnik więzienia zawiadamia władze, które wydały nakaz przyjęcia.

Wyjątki od postanowień ust. 1-go mogą następować jedynie na wyraźne żądanie władz sądowych lub prokuratorskich.

§ 62. Przyjmowanie do więzienia dzieci więźniów nie jest dopuszczalne, z wyjątkiem niemowląt w wieku do osiemnastu miesięcy.

Przyjęte do więzienia niemowlęta mogą przebywać w więzieniu najwyżej do ukończenia dwóch lat, poczem winny być zabrane przez władze policyjne, urzędy opieki społecznej lub Tow. Patronatu Więziennego, które naczelnik więzienia uprzedza na trzy miesiące przed tym terminem.

Przyjęcie do więzienia, wraz z ojcem lub matką, dziecka po ukończeniu przez nie osiemnastu miesięcy lub pozostawienie go w więzieniu po ukończeniu dwóch lat może nastąpić w drodze wyjątku tylko za specjalnem zezwoleniem Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 63. Sprowadzone do więzienia osoby oraz ich rzeczy winny być poddane przed przyjęciem szczegółowej rewizji.

Rewizji osobistej kobiet dokonywa dozorczyńni, a w jej braku — inna, godna zaufania, kobieta. Obecność mężczyzn przy rewizji osobistej kobiet jest wzbroniona.

Rewizji osobistej dokonywa się w więzieniu w specjalnem pomieszczeniu, a w jego braku, w jednym z pomieszczeń więziennych.

§ 64. Złożone przez więźniów lub odebrane im rzeczy (ubranie, obuwie, bielizna, laska, parasol, kapelusz i t. p.) zapisywać należy do księgi własnych rzeczy więźniów. Pieniądze, kosztowności i papiery wartościowe zapisywać należy do księgi kontowej depozytów, wyszczególniając i opisując je dokładnie, oraz do księgi kontroli obrotu sum, złożonych przez więźniów do depozytu.

Dowody osobiste więźniów: paszporty, metryki, świadectwa wojskowe i inne oraz wszelkie dokumenty więźniów, po wpisaniu ich do księgi rzeczy własnych, winny być umieszczone w zapieczętowanej kopercie, którą, z wyszczególnieniem na niej zawartości, dołącza się do akt osobistych więźnia.

§ 65. Z odbioru pieniędzy, kosztowności i papierów wartościowych otrzymuje więzień pokwitowanie z kwitarzusa depozytowego.

Zgodność ze stanem rzeczywistym zapisów w księdze depozytów pieniężnych i kosztowności, w kwitariuszu oraz w księdze własnych rzeczy więźniów, winna być stwierdzona własnoręcznym podpisem funkcjonariusza, który dokonał zapisu, oraz podpisem danego więźnia. Więzień niepiśmienny, zamiast podpisu, składa odcisk dużego palca lewej ręki.

§ 66. Bieliznę i odzież, odebrane więźniowi przy przyjęciu do więzienia, należy oddać do dezynfekcji i, o ile nie są zwrócone więźniowi do użytku, winny być przechowane w specjalnej składnicy, w osobnym worku do rzeczy każdego więźnia. Przy każdym worku zawieszona jest tabliczka z oznaczeniem imienia i nazwiska więźnia oraz numeru konta księgi rzeczy własnych więźnia. Worki z rzeczami więźniów winny być porozwieszane w składnicy na hakach lub poukładane na półkach.

Przynajmniej dwa razy do roku, rzeczy więźniów mają być wyjmowane z worków, przewietrzane i czyszczone.

§ 67. Przyjęty więzień zostaje niezwłocznie zapisany do księgi więźniów przybywających i ubywających, do skorowidza alfabetycznego i do księgi głównej; najdalej w ciągu doby od chwili przyjęcia więźnia winny być założone jego akta osobiste.

Więźniów, skazanych prawomocnie, zapisuje się również do kalendarza terminowego zwolnień.

§ 68. W więzieniu winny być prowadzone dwie główne księgi więźniów, jedna dla więźniów śledczych i druga dla więźniów karnych.

Akta osobiste więźnia winny zawierać:

- a) nakaz władz, które zarządziły osadzenie w więzieniu, a nadto dla więźniów skazanych odpis sentencji wyroku sądowego, lub orzeczenie właściwych władz;
- b) dokładny opis osoby więźnia i odciski daktyloskopijne;
- c) dane o czasie rozpoczęcia i ukończenia kary;
- d) wynik oględzin lekarskich;
- e) całkowitą korespondencję urzędową, dotyczącą więźnia;
- f) zatrzymaną korespondencję prywatną więźnia;
- g) wykaz udzielonych więźniowi ulg i nagród oraz wymierzonych mu kar dyscyplinarnych;
- h) wydane przez władze sądowe lub prokuratorские zezwolenia na odwiedziny więźnia oraz adnotacje o terminach odwiedzin i korespondencji, wyznaczonych przez naczelnika więzienia;
- i) dane o sprawowaniu się więźnia wraz z jego charakterystyką moralną;
- k) wykaz prośb i zażaleń więźnia.

§ 69. O przyjęciu więźnia naczelnik więzienia zawiadamia władze, które zarządziły osadzenie go

w więzieniu, jak również władze, do których dyspozycji więzień pozostaje.

Przyjęty więzień winien być najdalej w ciągu 24 godzin po przybyciu do więzienia wykąpany, zwązany i poddany badaniu lekarskiemu.

Przyjętych więźniów, o ile miejscowe warunki nie stoją temu na przeszkodzie, należy umieszczać na przeciąg dwóch tygodni w osobnych celach obserwacyjnych. Okres ten, na skutek opinii lekarza, może być przedłużony lub skrócony. Więźnia chorego niezwłocznie umieszcza się w szpitalu więziennym lub w izbie chorych.

Przyjętego więźnia należy obznajmić z obowiązującymi przepisami więziennymi, zasadami obchodzenia się z urządzeniami w celi i z rodzajem ulg, które może uzyskać oraz kar, które mogą być nałożone na niego przez naczelnika więzienia w drodze dyscyplinarnej.

Przepisy porządkowe, dotyczące więźniów bezpośrednio, mają być wywieszane w każdym pomieszczeniu, w którym więźniowie przebywają stale lub czasowo.

Rozdział II.

Zwalnianie więźniów.

§ 70. Zwalnianie więźniów następuje:

- a) po odbyciu przez nich kary;
- b) na mocy nakazu właściwych władz prokuratorских lub sądowych;
- c) na skutek przerwy w odbywaniu kary;
- d) na skutek zwolnienia przedterminowego;
- e) na skutek ułaskawienia lub amnestji.

Zwalnianie więźniów, z wyjątkiem przypadku upływu terminu kary, następuje jedynie na mocy pisemnego polecenia właściwych władz. W razie wątpliwości co do prawdziwości dokumentu, zawierającego nakaz zwolnienia więźnia, naczelnik więzienia musi uprzednio sprawdzić autentyczność dokumentu.

Ustne lub telefoniczne zarządzenie zwolnienia nie ulega wykonaniu. Telegraficzne zarządzenie ulega wykonaniu, o ile podpis władz, które nadały depezę, został poświadczony przez odnośny urząd pocztowy.

O zwolnieniu więźnia, odbywającego karę pozbawienia wolności lub aresztowanego tymczasowo, naczelnik więzienia zawiadamia natychmiast właściwe władze.

Przy zwalnianiu więźnia naczelnik więzienia musi ustalić, czy nie ulega on zatrzymaniu w więzieniu w innej sprawie, bądź tytułem aresztu śledczego, bądź też dla odbycia innej kary.

W celu ustalenia terminu zwolnienia więźniów, skazanych prawomocnymi wyrokami, należy zawczasu dokonać niezbędnego obliczenia; termin zwolnienia odnotować należy w kalendarzu terminowym zwolnień. O dokonaniem obliczenia naczelnik więzienia zawiadamia władzę, wykonyującą wyrok.

§ 71. O ile naczelnik więzienia otrzymał nakaz wykonania wyroku, skazującego na karę po-

zbawienia wolności przebywającego w powierzonym mu więzieniu więźnia śledczego, osadzonego za inne przestępstwo, niż wymienione w wyroku, — wyrok ten winien wykonać, z zachowaniem wszakże w stosunku do takiego więźnia ograniczeń, obowiązujących więźniów śledczych.

W razie otrzymania nakazu wykonania wyroku, skazującego więźnia, który już odbywa w danym więzieniu karę pozbawienia wolności za inne przestępstwo, — naczelnik więzienia występuje do właściwych władz sądowych lub prokuratorskich o ustalenie łącznej kary za wszystkie dotychczas osądzone prawomocnie przestępstwa.

§ 72. Zwalnianym z więzienia zwraca się za pokwitowaniem pieniądze, kosztowności, odzież i inne przedmioty, stanowiące ich własność oraz wypłaca się im wynagrodzenie za pracę.

Zwalniany z więzienia ma być ubrany z uwzględnieniem stanu zdrowia i pory roku. O ile nie posiada on odpowiedniego ubrania, lecz ma pieniądze, naczelnik więzienia może mu zezwolić na nabycie ubrania lub na uszycie go w pracowni więziennej na jego koszt.

Jeżeli zwolniony z więzienia nie posiada ani ubrania, ani odpowiednich środków, naczelnik więzienia musi zwrócić się zawczasu do urzędu opieki społecznej lub Towarzystwa Patronatu Więziennego, o wydanie więźniowi odpowiedniej odzieży.

O ile odpowiednia odzież nie zostanie dostarczona, naczelnik więzienia wydaje zwalnianemu niezbędne ubranie z zasobów więziennych, stwierdzając to protokółarnie.

§ 73. Więźniów zwalnia naczelnik więzienia i wydaje świadectwo zwolnienia, z adnotacją o wysokości wypłaconych więźniowi funduszów.

Przy podpisywaniu świadectwa zwolnienia naczelnik więzienia sprawdza osobiście podstawy prawne i prawidłowość zwolnienia, zwracając się w razie potrzeby do właściwej władzy prokuratorskiej o wyjaśnienie wszelkich wątpliwości.

§ 74. Obliczanie terminów kary odbywa się według przepisów ustawy karnej, na której podstawie nastąpiło skazanie.

Jeżeli termin kary upływa między godziną 18-tą i godziną 24-tą, zwolnienie odbywa się o godzinie 18-ej.

Jeżeli termin kary upływa między godziną 24-tą i 8-mą, zwalnia się więźnia o godzinie 8-ej.

Czas, spędzony przez więźnia w szpitalu, nawet poza więzieniem, wlicza się do czasu trwania kary.

§ 75. Naczelnik więzienia zawiadamia władze policyjne, na 14 dni przed terminem upłynięcia kary, o mającem nastąpić zwolnieniu więźniów:

- a) skazanych przez sądy za przestępstwa przeciwko własności, za działalność przeciwpaństwową lub przestępców zawodowych;

- b) ulegających po odbyciu kary ograniczeniom wolności osobistej, na podstawie obowiązujących przepisów prawnych;
- c) obywateli obcych państw.

§ 76. Przy zwalnianiu więźniów śledczych, podlegających dozorowi, w myśl art. 187 k. p. k., naczelnik więzienia, natychmiast po otrzymaniu nakazu zwolnienia zawiadamia najbliższe władze policyjne.

O zwalnianiu nieletnich naczelnik więzienia zawiadamia uprzednio Tow. Patronatu Więziennego, a jeżeli w danej miejscowości niema takiego Towarzystwa — urząd opieki społecznej.

§ 77. W razie choroby zwalniany więzień ma być skierowany do właściwego zakładu leczniczego. Pozostawienie go w więzieniu do wyleczenia może nastąpić jedynie w przypadkach wyjątkowych na prośbę zwalnianego, za zezwoleniem właściwych władz prokuratorskich; koszt pobytu w więzieniu przez dany okres czasu oraz leczenia ponosi zwalniany.

Psychicznie chorzy, niebezpieczni dla otoczenia, w chwili zwolnienia winni być przekazani władzom policyjnym, które naczelnik więzienia zawczasu o tem uprzedza.

R o z d z i a ł III.

Eskortowanie i transport więźniów.

§ 78. O ile więźniowie nie są eskortowani przez policję, do ich eskortowania poza obręb więzienia wyznacza się odpowiednią liczbę uzbrojonych w broń palną dozorców, z których jeden jest komendantem eskorty.

Do eskortowania więźniów należy wyznaczać odpowiednią liczbę dozorców, biorąc pod uwagę niebezpieczeństwo ucieczki i rodzaj więźniów; w każdym zaś razie do eskortowania grupy więźniów złożonej choćby z 2 osób, należy wyznaczać 2 dozorców. Ta sama ilość dozorców (2) może eskortować i większą grupę, jednak nie przekraczającą 20 więźniów. W ten sposób w większych grupach na jednego dozorcę przypadnie do eskortowania od 8 do 10 więźniów.

Przy podziale więźniów na grupy w czasie pracy poza obrębem więzienia, dla każdej grupy wyznacza się osobną wartę.

§ 79. Przenoszenie więźniów, skazanych prawomocnymi wyrokami, zarządza Minister Sprawiedliwości.

Przenoszenie więźniów, tymczasowo aresztowanych w okresie dochodzenia lub śledztwa, w obrębie danego okręgu, zarządza prokurator apelacyjny. Na przenoszenie więźniów tej kategorii w obrębie różnych okręgów apelacyjnych zezwala Minister Sprawiedliwości na wniosek prokuratora apelacyjnego.

Na przenoszenie więźniów, skazanych nieprawomocnymi wyrokami oraz więźniów, skazanych

prawomocnymi wyrokami, lecz pozostających pod zarzutem popełnienia innych przestępstw, w których toczy się dochodzenie lub śledztwo i jest wydany nakaz aresztowania, zezwala Minister Sprawiedliwości na wniosek naczelnika więzienia, złożony za zgodą właściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

§ 80. Do czasu utworzenia specjalnej straży konwojowej, transportów więźniów dokonywa Policja Państwowa, za zwrotem ponoszonych kosztów. W piśmie do Policji Państwowej naczelnik więzienia ma wskazać rodzaj przestępstwa, o jakie więzień jest oskarżony lub za które został skazany, a poza tem w wypadkach, gdy uważa więźnia za niebezpiecznego, winien to zaznaczyć.

O wysłaniu każdego transportu naczelnik więzienia zawiadamia Ministerstwo Sprawiedliwości.

§ 81. Naczelnik więzienia wręcza komendantowi transportu za pokwitowaniem: akta osobowe więźniów, wykaz więźniów, książki robocze, depozyty oraz odpowiednie pismo.

Depozyty pieniężne więźniów, wynagrodzenie za pracę i przedmioty wartościowe przyjmuje komendant transportu; pieniądze te mogą być jednak również przesłane do właściwego więzienia przekazem pocztowym, najpóźniej w ciągu dnia następnego po wysłaniu transportu.

O ile ogólna suma pieniężna przekracza 200 zł, nadwyżkę przesyła się przekazem pocztowym; koszty przesyłki wlicza się w koszty transportu.

Rzeczy własne więźniowie zabierają ze sobą.

Za zezwoleniem naczelnika więzienia, rzeczy te mogą być wysłane pocztą lub koleją, na koszt właściciela, lub oddane osobom trzecim, z wyjątkiem jednego kompletu ubrania, bielizny i obuwia. Opakowywanie rzeczy własnych więźnia, wysyłanych pocztą lub koleją, odbywa się w obecności więźnia; rzeczy te wysyła się po pokwitowaniu przez więźnia.

Wydane transportowanym więźniom rzeczy, stanowiące własność Skarbu Państwa, wypisać należy z książki inwentarzowej, dopiero po otrzymaniu pokwitowania więzienia, do którego więźniowie zostali przesłani.

§ 82. Więźniów, wyznaczonych do transportu, bada lekarz więzienny; przed opuszczeniem więzienia winni być poddani rewizji.

§ 83. Koszty przewozu i konwojowania więźniów w czasie transportu, zarządzanego przez władze więzienne i prokuratorskie z jednego więzienia do innego, obciążają budżet więzienia, z którego więźniowie zostali przesłani.

Więźniowie, przesyłani na koszt własny do innego więzienia, pokrywają tylko koszty przewozu i konwojowania.

Koszty żywienia więźniów w każdym przypadku transportowania obciążają budżet więzienia, z którego więźniowie zostali przesłani.

§ 84. Więzienie, wysyłające transport, wydaje więźniowi na każdy dzień transportu żywność wartości dziennego kosztu żywienia więźnia, otrzymywanego przez niego w danym więzieniu.

Podczas transportu więzień może zużytkować ze swego depozytu kwotę do 3-ch złotych dziennie na zakup dodatkowego pożywienia.

Więźniom chorym, nieletnim oraz matkom karniącym, stosownie do opinii lekarza więziennego, naczelnik więzienia może wydać na czas transportu porcję żywnościową o podwójnej wartości kosztu wyżywienia dziennego.

§ 85. W razie transportowania więźniów chorych, naczelnik więzienia, na skutek opinii lekarza więziennego, może do transportu przydzielić sanitariusza.

§ 86. Naczelnik więzienia uprzedza więźniów przed transportem o obowiązujących postanowieniach co do użycia broni przez eskortę oraz o skutkach ucieczki.

§ 87. Więźniowie transportowani, w razie prowadzenia przez miasto, nie mogą korzystać z tramwajów ani autobusów. W miejscowościach, w których nie ma karetek do przewożenia więźniów, prowadzić ich należy środkiem ulicy w ten sposób, aby eskortujący miał zawsze więźnia przed sobą.

§ 88. Funkcjonariuszom więziennym nie wolno uprzedzać więźniów o zamierzonym wysłaniu ich z więzienia.

§ 89. Więźniowie, skazani na karę twierdzy, kobiety, nieletni i duchowni, winni być transportowani oddzielnie od innych kategorii więźniów.

Rozdział IV.

Wypadki narodzin i śmierci w więzieniu.

§ 90. O wypadkach narodzin wśród więźniów naczelnik więzienia powinien w ciągu 3-ch dni zawiadomić odnośny urząd stanu cywilnego oraz Ministerstwo Sprawiedliwości.

§ 91. W razie śmierci więźnia należy wezwać lekarza więziennego dla skonstatowania śmierci i jej przyczyny oraz wystawienia odpowiedniego zaświadczenia, poczem należy przenieść zwłoki do kostnicy.

O wypadku nagłego zgonu lub samobójstwa więźnia lekarz więzienny ma sporządzić osobny protokół, który w ciągu 24 godzin naczelnik więzienia przesyła właściwemu prokuratorowi, a odpis Ministerstwu Sprawiedliwości. Protokół ma zawierać dane, stwierdzające przyczyny nagłego zgonu lub samobójstwa więźnia. Bez zezwolenia prokuratora nie wolno grzebać lub wydawać zwłok.

W razie samobójstwa więźnia naczelnik więzienia nadaje natychmiast telefonogram do właściwego prokuratora i Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 92. O wypadku śmierci więźnia naczelnik więzienia zawiadamia:

- a) rodzinę więźnia;
- b) właściwy urząd stanu cywilnego;
- c) właściwego prokuratora;
- d) Ministerstwo Sprawiedliwości;
- e) właściwe władze, prowadzące rejestry skazanych;
- f) ponadto, w razie śmierci więźnia śledczego — właściwe władze sądowe lub prokuratorские.

§ 93. Naczelnik więzienia, po porozumieniu się z właściwymi władzami administracji ogólnej, może zezwolić rodzinie więźnia na zajęcie się, na koszt własny, jego pogrzebem, jeżeli względy publiczne nie stoją temu na przeszkodzie.

Zwłoki więźniów, nie zabrane przez rodzinę, winny być pogrzebane staraniem zarządu więzienia lub przekazane innym władzom albo instytucjom w celu pogrzebania.

DZIAŁ II.

SEGREGACJA WIĘZNIÓW.

Rozdział I.

Rozmieszczanie więźniów w oddziałach.

§ 94. Więźniów:

- a) płci żeńskiej,
- b) nieletnich do lat 17,
- c) śledczych,
- d) recydywistów

umieszczać należy w oddzielnych więzieniach, a w razie niemożności — w osobnych oddziałach.

W miarę możliwości, oddzielać należy więźniów niepełnoletnich od reszty więźniów.

Osadzanie w jednej celi wspólnej więźniów śledczych z karnymi może następować w wyjątkowych przypadkach z upoważnienia władz, do których dyspozycji więźniowie pozostają.

§ 95. W więzieniach wyodrębniać należy oddziały dla osób, skazanych na kary:

- a) ciężkiego więzienia,
- b) więzienia, zastępującego dom poprawy,
- c) więzienia.

W więzieniach, przeznaczonych do wykonywania również kary aresztu lub twierdzy, winny być wyodrębniane ponadto oddziały dla osób, odbywających te kary.

Wyjątki wynikające z warunków miejscowych, zależą od decyzji władz, sprawujących nadzór penitencjarny.

§ 96. Umieszczenie więźnia w celi jednoosobowej lub wspólnej zależy w granicach obowiązujących przepisów od decyzji naczelnika więzienia.

W tym celu naczelnik więzienia zapoznaje się z aktami więźnia, charakterem przestępstwa oraz osobą więźnia przez obserwację.

Rozdział II.

Rozmieszczanie więźniów w celach wspólnych.

§ 97. Przy wyznaczaniu poszczególnym więźniom miejsc w celach wspólnych należy, w miarę możliwości, uwzględniać ich wiek, rodzaj przestępstwa i kary, poziom moralny oraz stanowisko społeczne.

Więźniów recydywistów lub więźniów, którzy popełnili przestępstwo ze szczególnie niskich pobudek, albo którzy wpływem swoim mogliby oddziaływać demoralizująco, nie wolno osadzać w jednych i tych samych wspólnych celach z więźniami nie należącymi do tych kategorii.

Więźniów, ukaranych po raz pierwszy, należy umieszczać w celach osobnych.

§ 98. W celu zapobieżenia zboczeniom pięciowym, cele wspólne winny być zajęte przynajmniej przez trzech więźniów.

§ 99. Osoby podejrzane o dokonanie tego samego przestępstwa, należy umieszczać w różnych celach, możliwie od siebie odległych. Takich więźniów nie wolno również wysyłać razem do kaplicy, na przechadzkę, do kąpieli i t. p.

W oddziałach, przeznaczonych dla kobiet, nie wolno osadzać w tej samej celi wspólnej:

- a) matek, mających przy sobie dzieci, oraz
- b) kobiet, które zajmowały się nierządem, były albo są uwięzione pod zarzutem takich przestępstw,

— razem z kobietami, nie należącymi do tych kategorii.

Więźniów chorych, nie wymagających szpitalnego leczenia, zwłaszcza gruźliczych, nie wolno pomieszczać razem ze zdrowymi; należy dla nich przeznaczać cele osobne.

Wyjątki od powyższych postanowień, wynikające z warunków miejscowych, uzależniają się od opinii lekarskiej i decyzji władz, sprawujących nadzór penitencjarny.

§ 100. Prośby więźniów o osadzenie w celi jednoosobowej lub w innej celi wspólnej, uzasadnione ujemnym wpływem otoczenia lub przykrością pozostawania ze współwięźniami, mają być uwzględniane, o ile to tylko w warunkach miejscowych jest możliwe.

Rozdział III.

Umieszczanie więźniów w celach jednoosobowych.

§ 101. W celach jednoosobowych nie należy umieszczać więcej, niż jednego więźnia.

Zamknięcie w celi jednoosobowej stosować należy:

- a) do duchownych świeckich i zakonników, niezależnie od wyznania, skazanych na karę pozbawienia wolności inną niż ciężkie więzienie,
 - b) do więźniów śledczych — na żądanie właściwych władz sądowych lub prokuratorskich,
 - c) z mocy wyroku.
- Zamknięcie w celi jednoosobowej może również następować:
- a) w stosunku do recydywistów, więźniów niebezpiecznych, zdradzających chęć ucieczki i wyjątkowo zdemoralizowanych, wywierających ujemny wpływ na innych;
 - b) jako kara dyscyplinarna, według postanowień niniejszego regulaminu;
 - c) w stosunku do recydywistów, odbywających karę według zasad systemu progresywnego, w pierwszym okresie obserwacyjnym;
 - d) w stosunku do więźniów, umieszczanych w więzieniach izolacyjnych.

Zamknięcie w celi jednoosobowej w przypadkach, wskazanych powyżej w ust. 2 i 3 lit. „a, b, c”, połączone jest z rozdzielaniem więźniów w czasie przechadzki, nabożeństwa, pracy, nauki szkolnej, tudzież w czasie innych czynności, które więzień wykonywa poza celą.

Zamknięcie w celi jednoosobowej w przypadkach, wskazanych powyżej w ust. 3 lit. „a”, „c” i „d”, nie może trwać dłużej, niż przez trzy miesiące, o ile przepisy ustaw karnych nie stanowią inaczej.

Umieszczanie więźniów w celach jednoosobowych, nie połączone z rozdzielaniem ich w czasie przechadzki, nabożeństwa, pracy, nauki szkolnej, tudzież w czasie innych czynności, nie ulega ograniczeniu co do czasu trwania.

§ 102. Zamknięcie w celi jednoosobowej nie jest dopuszczalne, jeżeli, według opinii lekarskiej, może być ono niebezpieczne dla stanu zdrowia więźnia.

Więźniowie osadzeni w celach jednoosobowych, ulegają stałej obserwacji lekarskiej i personelu więziennego.

DZIAŁ III.

PRZEPISY PORZĄDKOWE.

Rozdział I.

Zachowanie się więźniów wobec władz.

§ 103. Więzień jest obowiązany do ścisłego przestrzegania postanowień regulaminu więziennego i do bezwzględного posłuszeństwa wobec przełożonych. Zachowanie się więźnia wobec przełożonych musi być nacechowane szacunkiem.

Przełożonymi więźnia są: naczelnik i funkcjonariusze więzienia oraz wszystkie osoby, sprawujące nadzór nad więzieniem lub nad więźniem, w szczególności zaś przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości oraz władz sądowych i prokuratorskich.

Rozdział II.

Porządek dzienny.

§ 104. Więźniowie winni wstawać w dniu powszednie o godz. 6-ej rano, zaś w niedziele i dniach świątecznych o godzinie 7-ej; winni kłaść się spać w okresie od 1 kwietnia do 30 września o godz. 21-ej a od 1 października do 31 marca o godz. 20-ej.

§ 105. O oznaczonej godzinie ranej na dany sygnał następuje apel; więzień wstaje, poczem ściele swe łóżko, czyści ubranie i obuwie, myje się, czesze i ubiera, następnie sprząta celę i wynosi z niej naczynie nocne, starannie je myje i stawia na oznaczonym miejscu.

W pół godziny po pierwszym następuje drugi sygnał — do modlitwy, na który wszyscy więźniowie odmawiają modlitwę swego wyznania — w oznaczonych miejscach, pod nadzorem dozorców więziennych. Po skończonej modlitwie więźniowie otrzymują posiłek ranny.

W pół godziny po modlitwie więźniowie udają się do pracy lub na przechadzkę.

§ 106. Obiad należy więźniom wydawać o godz. 12-ej. — Kwadrans przed obiadem, na dany sygnał, wszyscy więźniowie, zatrudnieni w pracowniach, jak również zajmujący się robotami na dziedzińcach, winni być wprowadzeni do swoich cel, w których, po umyciu się, otrzymują posiłek obiadowy. Po posiłku więźniowie myją i czyszczą starannie naczynia stołowe i kuchenne, poczem ustawiają je w oznaczonym miejscu.

Więźniowie pracujący zdala od głównego gmachu więziennego lub poza obrębem więzienia, mogą otrzymywać i spożywać obiad w miejscu swego zatrudnienia.

Po skończonym obiedzie więźniowie zostają w swoich celach dla wypoczynku. Przerwa w pracy, łącznie z obiadem, ma trwać 1 do 1½ godziny. Podczas wypoczynku więźniowie, przebywający w celach lub nazewnątrz budynków, mogą, za zezwoleniem naczelnika więzienia, czytać, pisać listy, grać w dozwolone gry, naprawiać swoje ubranie i bieliznę; nie dotyczy to jednak więźniów, spożywających obiad w pracowniach — którzy mogą w tym czasie korzystać z przechadzki.

§ 107. Wieczorem, po skończonej pracy, więźniowie umieszczani są na noc w celach, w których, po umyciu się, otrzymują posiłek wieczorny między godz. 17½ a 18-tą. Po wieczery więźniów wypuszcza się grupami (po 8 do 10 osób) do ustępów. Po powrocie więźniowie przygotowują sobie pościel, poczem następuje apel. Następnie odbywa się modlitwa wieczorna, po której więźniowie, z wyjątkiem uczęszczających do szkoły w porze wieczornej, rozbierają się, składają swą odzież w oznaczonym miejscu i kładą się spać.

W okresie czasu między apelem wieczornym, a udaniem się więźniów na spoczynek, należy zająć ich nauką (o ile ta nie może się odbywać we dnie),

lekturą, ćwiczeniami fizycznymi, rozrywkami umysłowymi, albo zatrudniać ich tak, jak podczas wypoczynku poobiedniego.

§ 108. W dniu świąteczne więźniowie udają się na nabożeństwo do kaplicy więziennej; po nabożeństwie mogą przysłuchiwać się pogadankom i audycjom radiowym, korzystać z czytelni oraz z innych rozrywek kulturalnych.

W dniu świąteczne więźniowie mogą być używani do pracy tylko w celu wykonywania czynności, niezbędnych w gospodarce więziennej.

Rozdział III.

Przechadzka więźniów.

§ 109. Więźniowie, z wyjątkiem chorych oraz zatrudnionych stale pracą na dziedzińcu, w ogrodzie więziennym lub poza obrębem więzienia, są wyprowadzani codziennie, o ile na to pogoda pozwala, pod ścisłym nadzorem, na 30 minut na przechadzkę po dziedzińcu więziennym.

O ile warunki miejscowe na to pozwalają, przechadzka może trwać w zimie do 60 minut, a w lecie—do 2 godzin.

Jeżeli z dłuższej przechadzki, z uwagi na warunki miejscowe, mogłaby korzystać tylko część więźniów, pierwszeństwo mają wskazani przez lekarza, zatrudnieni w warsztatach, uczęszczający do szkoły oraz wyróżniający się wzorowem sprawowaniem. Pozostali więźniowie mogą korzystać, w granicach możliwości, z dłuższej przechadzki, według kolejności grup, na które są dzieleni przy udawaniu się na przechadzkę.

Przechadzka nie może się rozpoczynać przed zupełnym rozwidnieniem i musi być skończona przed zmrokiem.

§ 110. W razie zakłócenia przez więźniów spokoju lub porządku w czasie przechadzki, należy ją natychmiast przerwać i odprowadzić więźniów zpowrotem do cel.

W czasie przechadzki więźniowie, z wyjątkiem więźniów, skazanych na karę aresztu lub twierdzy, winni chodzić każdy z osobna, w odległości 3 — 5 kroków jeden od drugiego.

Więźniowie, ukarani dyscyplinarnie zamknięciem w celi jednoosobowej, mogą być wyprowadzani na przechadzkę nie częściej, jak co trzeci dzień.

§ 111. Na skutek opinii lekarza więziennego, czas przebywania poszczególnych więźniów na powietrzu może być przedłużony.

Rozdział IV.

Współżycie więźniów.

§ 112. W stosunkach między sobą, więźniowie obowiązani są do zgody i poprawnego współżycia; w szczególności, nie wolno im przeszkadzać so-

bie w nauce, w pracy oraz w odbywaniu praktyk religijnych.

Więźniom nie wolno porozumiewać się z więźniami, osadzonymi w innych celach, czy to zapomocą pisma utajonego, umówionych znaków, pukania w ścianę i t. p.

Więźniom, przebywającym w tej samej celi, wolno prowadzić między sobą rozmowy, z wyłączeniem tematów niemoralnych, jako też słów lub zwrotów nieprzyzwoitych.

§ 113. Wszelkiego rodzaju interesy między więźniami, jako to: kupno, sprzedaż, zamiana, zaciąganie bądź udzielanie pożyczek, dawanie i przyjmowanie podarunków wzbronione są bez specjalnego zezwolenia naczelnika więzienia. Stosunki tego rodzaju między więźniami i funkcjonariuszami więziennymi są również wzbronione.

Rozdział V.

Gry i palenie tytoniu.

§ 114. Uprawianie przez więźniów gier, mających na celu osiągnięcie zysku materialnego, jest wzbronione.

Naczelnik więzienia może zezwolić poszczególnym więźniom na grę w szachy, domino, warcaby oraz na inne gry i rozrywki, z zastrzeżeniem, aby:

- a) nie miały one na celu osiągnięcia zysku materialnego;
- b) w niczem nie zakłócały spokoju i ustalonego porządku więziennego;
- c) odbywały się wyłącznie w czasie wolnym od nauki, pracy i innych obowiązkowych zajęć więziennych.

Więźniom wzbronione jest używanie napojów alkoholowych.

Naczelnik więzienia może zezwolić więźniowi, wyróżniającemu się wzorowem zachowaniem, na palenie tytoniu, z zastrzeżeniem, że będzie się ono odbywało w miejscu, specjalnie na ten cel przeznaczonym, w celi lub przy pracy; w żadnym jednak razie palenie tytoniu nie może się odbywać w czasie nauki, przechadzki lub w celach w porze nocnej.

Rozdział VI.

Przestrzeżenie spokoju i porządku w więzieniu.

§ 115. W celach i pomieszczeniach więziennych winna panować cisza, wzorowy porządek i bezwzględna czystość.

Więźniom nie wolno śpiewać, gwizdać, krzyczeć lub hałasować, nie wolno również robić nieporządku, przesuwac ławek, stołów i innych przedmiotów, stawać na nich, wyglądać przez okno, a także korzystać z łóżka w porze dziennej. Wzbronione jest plucie na podłogę lub zanieczyszczanie pomieszczenia więziennego w jakikolwiek sposób. Pisanie lub rysowanie na ścianach, książkach i przedmio-

tach, znajdujących się w więzieniu, jest również wzbronione.

§ 116. Więźniowie są odpowiedzialni za wszelkie uszkodzenia pomieszczeń i inwentarza więziennego, wypływające ze złej woli lub niedbalstwa. Należyne odszkodowanie naczelnik więzienia ściąga przedewszystkiem z posiadanych przez więźnia funduszków.

O ile uszkodzenia dokonano w celi wspólnej, a sprawcy nie zostali wykryci, za szkodę odpowiadają solidarnie wszyscy więźniowie, zajmujący tę celę.

Pokrycie szkody materialnej nie uwalnia więźnia od odpowiedzialności sądowej lub dyscyplinarnej.

Rozdział VII.

Składanie przez więźniów próśb, zażeń i środków odwoławczych.

§ 117. Więźniom służy prawo wnoszenia próśb i zażeń ustnie lub na piśmie. W tym celu mogą prosić o stawienie ich przed władzami więziennymi, sądowymi lub prokuratorskimi.

Nieuzasadnione zażenia pociągają za sobą odpowiedzialność dyscyplinarną. Składanie zbiorowych zażeń i próśb przez więźniów, jak również przez poszczególnych więźniów, w imieniu ogółu lub pewnej grupy więźniów, jest wzbronione.

§ 118. Pisma więźniów do Ministerstwa Sprawiedliwości, władz sądowych i prokuratorskich, nie ulegają żadnym ograniczeniom; nie mogą jednak zawierać zwrotów obraźliwych dla władz i urzędów państwowych lub wyrazów nieprzyzwoitych. Pisma, zawierające takie zwroty lub wyrazy, naczelnik więzienia pozostawia bez biegu, zawiadamiając niezwłocznie więźnia o tej decyzji.

Pisma więźniów do wskazanych władz nie mogą być zatrzymywane; mają być wysyłane bezzwłocznie, przyczem naczelnik więzienia może dołączyć lub wysłać osobno własne uwagi, o osobie więźnia lub wyjaśnienia w sprawach, poruszonych w piśmie więźnia.

Więźniowie otrzymują korespondencję urzędową, zawiadomienia, wezwania,—za pokwitowaniem.

O ile więźniowi potrzebna jest rada lub pomoc przy pisaniu pisma lub podania, należy mu jej udzielić.

§ 119. Złożone przez więźniów w zarządzie więzienia zapowiedzenia i wywody kasacji i apelacji, sprzeciwy od wyroków i nakazów, próśby o przywrócenie terminu, wnioski, oświadczenia i inne próśby w toku postępowania karnego winny być zaopatrzone tego samego dnia na temże piśmie stemplem wejścia, przyczem należy przestrzegać, aby data otrzymania była wyciśnięta wyraźnie i bez poprawek.

Pisma te należy bezzwłocznie, t. j. w dniu złożenia zarządowi więzienia, skierować bez pośrednictwa prokuratury wprost do sądu, wskazanego przez więźnia w piśmie, nie badając przytém, czy sąd ten

jest właściwy. Do sądu, mającego siedzibę w tej samej miejscowości, przesyła się je przez funkcjonariusza więziennego, do sądów zaś zamiejscowych — pocztą.

Powyższy sposób postępowania winien być stosowany również w wypadkach pism wnoszonych przez więźnia w postępowaniu karnem administracyjnym i karnem skarbowym; pisma takie należy kierować do władz wskazanych przez więźnia.

Rozdział VIII.

Korzystanie z przedmiotów codziennego użytku.

§ 120. Więzień może posiadać w celi bez specjalnego zezwolenia następujące przedmioty własne:

- a) książki do nabożeństwa, pismo święte, obrazki treści religijnej i patriotycznej;
- b) kubek, łyżeczkę, imbryk do herbaty, grzebień, mydło, proszek do zębów, pastę do obuwia oraz szczotki: do zębów, do włosów, do obuwia i do ubrania.

Naczelnik więzienia może ponadto zezwolić więźniowi na posiadanie w celi innych przedmiotów codziennego użytku oraz przedmiotów pamiątkowych, z wyjątkiem takich, które mogłyby ułatwić ucieczkę lub służyć za narzędzie do zamachu na życie. Przedmioty te, w razie złego sprawowania się więźnia, mogą mu być odebrane.

Posiadanie przez więźnia przy sobie pieniędzy, kosztowności, wszelkich przedmiotów ciężkich albo ostrych, sznurów, kart, kości do gry i t. p. jest wzbronione. Przedmioty te ulegają odebraniu i, z wyjątkiem pieniędzy i kosztowności, przechodzą na rzecz więzienia.

DZIAŁ IV.

ZYWIENIE WIĘZNIÓW.

§ 121. Żywienie więźniów odbywa się na koszt Skarbu Państwa lub na ich koszt własny; pożywienie winno odpowiadać warunkom niezbędnym do utrzymania zdrowia więźniów oraz ich zdolności do pracy i nauki.

Woda do picia winna być przegotowana i często zmieniana, zwłaszcza w porze letniej.

Dzienna norma pożywienia zawiera co najmniej: dla więźniów niezajętych pracą — 2400 kal., dla pracujących, nieletnich oraz dla kobiet ciężarnych i karmiących — 3000 kal.; normę pożywienia dla chorych określa się na 4000 kal.

Normy powyższe mają być wydawane przy uwzględnieniu ciepłoty pomieszczeń nie niżej 14° C i wilgotności względnej nie wyżej 75%.

Zasadnicza kaloryczna norma żywnościowa dla więźnia w stanie gotowym do spożycia w obliczeniu tygodniowym wynosi:

chleba	2800 gr	5796 kal.
kartofli	7000 "	5320 "
mąki pyłowej na zaprawę	350 "	1060 "
tłuszczów	245 "	1683 "
mięsa	100 "	115 "

grochu	175 gr	456 kal.
jarzyny twardej (kaszy)	350 „	1074 „
marchwi	1000 „	320 „
buraków	800 „	232 „
gotowanej	700 gr	
kapusty	1000 „	180 „
surowej kwaszonej	300 „	
cukru	70 „	280 „
twarogu	150 „	294 „
		<u>16810 kal.</u>
ponadto:		
warzyw suszonych	120 „	
przypraw	70 „	
solí	175 „	
herbaty	7 „	

Rozdział I.

Odżywianie więźniów na koszt Skarbu Państwa.

§ 122. Więzień otrzymuje gorące pożywienie trzy razy dziennie, t. j. na śniadanie, obiad i kolację. Pozatem więźniowie otrzymują jeden lub dwa razy dziennie wrzątek z kuchni więziennej do zaparzania herbaty lub kawy.

W dniu świąt uroczystych pożywienie więźniów może być polepszane pod względem ilości i jakości.

Naczelnik więzienia układa jadłospis na przeciąg czterech tygodni, wprowadzając doń zmiany potraw stosownie do pór roku, cen oraz warunków i zwyczajów miejscowych. W miarę potrzeby jadłospis może być w użyciu dłużej.

Pożywienie należy, o ile możliwości, urozmaicać tak, aby tej samej potrawy nie podawać częściej, niż co 2 — 3 dni. Pożywienie powinno składać się z produktów jak najbardziej pożywnych (groch, bób, fasola, kartofle, buraki, marchew, mąka owsiana, kasze wszelkiego rodzaju, słonina, mięso świeże, solone i wędzone, ryby, chleb i inne). Pożywienie dla wszystkich zdrowych więźniów winno być jednokowe.

§ 123. Żywienie więźniów chorych i rekonwalescentów winno się odbywać według jadłospisów, przepisanych przez lekarza więziennego.

Naczelnik więzienia, za zgodą lekarza więziennego może zezwolić rodzinie więźnia chorego na dostarczanie dodatkowego pożywienia.

Strawę szpitalną otrzymują tylko więźniowie, korzystający z leczenia w szpitalu. Więźniowie, nie umieszczeni w szpitalu, mogą otrzymywać żywienie szpitalne na mocy specjalnego zalecenia lekarza więziennego.

§ 124. W wypadkach wyjątkowych lekarz więzienny w stosunku do poszczególnych więźniów może pod osobistą odpowiedzialnością zalecić rodzaj odżywiania, przekraczający normy, jest jednak obowiązany zawiadomić naczelnika więzienia o powodach wydanego zarządzenia.

Rozdział II.

Odżywianie się więźniów na koszt własny.

§ 125. Więźniowie odbywający karę aresztu lub twierdzy, duchowni świeccy i zakonnicy wszyst-

kich wyznań, skazani na karę pozbawienia wolności inną, niż ciężkie więzienie, mogą odżywiać się na koszt własny.

Więźniom śledczym, o ile warunki miejscowe pozwalają na to, naczelnik więzienia, za zgodą właściwych władz sądowych lub prokuratorskich może zezwolić na odżywianie się na koszt własny.

Odżywianie więźnia na koszt własny odbywa się zapomocą dostarczania więźniowi pożywienia przez jego rodzinę lub przez inne osoby upoważnione przez naczelnika więzienia. Porę dostarczania posiłku wyznacza naczelnik więzienia.

Pożywienie, dostarczane więźniom na ich koszt własny, nie może pod względem ilości lub jakości przekraczać granic umiarkowania; potrawy zbyt- kowne nie są dopuszczalne.

Rozdział III.

Przygotowywanie pożywienia.

§ 126. Dyżurny urzędnik czuwa nad należytem przygotowaniem strawy i musi sprawdzić, czy produkty zużyte zostały w przepisanej ilości i jakości.

O spostrzeżonych brakach winien dyżurny bezwzględnie zawiadomić naczelnika więzienia.

Odbiór artykułów do kuchni kwituje dozorca, sprawujący nadzór nad kuchnią.

§ 127. Wykaz porcyj na następny dzień układa się stosownie do liczby więźniów, ustalonych przy rannym apelu.

§ 128. Nad należytem zestawieniem jadłospisów, wykazów liczby porcyj i przygotowaniem pożywienia czuwa lekarz więzienny, który kontroluje jakość i ilość wydawanych do kuchni produktów żywnościowych, przyrządzone pożywienie, stan kuchni i składów żywnościowych oraz sposób przechowywania produktów.

Więźniowie, pracujący w kuchni i piekarni, mają być przepisowo ubrani i kapani przynajmniej dwa razy tygodniowo, badani przez lekarza przed przyjęciem do kuchni i piekarni, a następnie stale co dwa tygodnie.

Rozdział IV.

Dożywianie więźniów.

§ 129. Więźniowie mogą, za zezwoleniem naczelnika więzienia, otrzymywać z zewnątrz lub zakupywać dla siebie z sum zapracowanych albo zdeponowanych, dwa razy na miesiąc, w granicach umiarkowania, następujące produkty: chleb, bułki, suchary, cukier, kawę, herbatę, kakao, mleko, ser, słoninę, masło, wędliny, owoce i jarzyny, czekoladę w tabliczkach, jak również tytoń i papierosy, o ile dany więzień otrzymał pozwolenie palenia tytoniu.

Więźniom:

a) skazanym na karę więzienia powyżej 1 roku lub więzienia zastępującego dom poprawy — w ciągu pierwszego miesiąca jej odbywania;

- b) skazanym na karę ciężkiego więzienia — w ciągu pierwszych trzech miesięcy jej odbywania;
- c) recydywistom, skazanym na karę więzienia, więzienia zastępującego dom poprawy, lub ciężkiego więzienia w ciągu pierwszych sześciu miesięcy jej odbywania —

zezwoleń na zakupywanie lub otrzymywanie dodatkowego pożywienia może być udzielone tylko w razie choroby, na podstawie opinii lekarza.

§ 130. W więzieniu winien być sporządzony wykaz artykułów, które więźniowie mogą zakupywać oraz wykaz artykułów (ze wskazaniem ilości), które mogą dostarczać więźniom osoby trzecie.

Wykazy produktów, które więźniowie mogą zakupywać, winny być rozwieszane w celach i salach pracy, wykazy zaś artykułów, które mogą być dostarczane przez osoby trzecie, winny być umieszczone na bramach więziennych i w salach, przeznaczonych do przyjmowania przez więźniów odwiedzin.

§ 131. Zakup produktów dla więźniów na ich rachunek oraz wydawanie ich więźniom za pokwitowaniem zarządza naczelnik więzienia; pokwitowanie wraz z rachunkiem dołącza się do dowodów księgi kontowej depozytów, względnie do dowodów księgi należności więźniów.

Naczelnik więzienia czuwa nad tem, aby artykuły spożywcze, zakupywane dla więźniów, były świeże i aby rodzaj oraz ilość ich nie przekraczały granic umiarkowania.

Dostarczone więźniom pożywienie i naczynia winny być poddane rewizji.

Więźniom wyznania mojżeszowego może być dostarczane w uroczyste dni świąteczne pożywienie rytualne; zezwolenia na to udziela więźniom, odbywającym karę, naczelnik więzienia w zakresie własnej kompetencji, zaś więźniom śledczym — za zgodą właściwych władz sądowych lub prokuratorów.

DZIAŁ V.

ODZIEŻ, BIELIZNA I POŚCIEL.

R o z d z i a ł I.

Użytkowanie i przechowywanie odzieży, bielizny i pościeli skarbowej.

§ 132. Więźniowie otrzymują odzież, bieliznę, obuwie i pościele na koszt Skarbu Państwa.

Każdy więzień otrzymuje osobną pościel i odpowiednie miejsce na spoczynek nocny.

Naczelnik więzienia winien troszczyć się o zaopatrzenie więzienia w dostateczną liczbę ubrań zimowych i letnich, bielizny i obuwia. Więzienie powinno posiadać 3 zmiany bielizny na każdego więźnia, poza bielizną szpitalną oraz po 2 ręczniki, 2 prześcieradła, 2 powłoczki, 1 poduszkę i koc. Bielizna więzienna musi być opatrzona stemplem danego więzienia i datą oddania jej do użytku.

Bielizna i odzież więzienna zwykła składa się dla mężczyzn: z marynarki, kamizelki, spodni, czapki, kałesonów, koszuli, pary trzewików, chustki do nosa i pary skarpetek lub onucek, — dla kobiet zaś:

z kaftanika wierzchniego, kaftanika spodniego, spódnicy wierzchniej i spodniej, chustki na głowę, chustki do nosa, fartucha, koszuli, pary majtek, pary pończoch i pary obuwia.

Wierzchnia odzież dla więźniów obojga płci składa się z kompletów letnich i zimowych i powinna być uszyta na porę letnią z jednokolorowego materiału, zaś na pozostałe pory roku z ciepłego materiału, również jednokolorowego.

§ 133. Nieużywany zapas ubrania, bielizny i obuwia przechowuje się w odpowiednich pomieszczeniach z jak największym dopływem powietrza.

§ 134. Przy wyprowadzaniu więźniów na dłuższy czas na powietrze lub przy zatrudnianiu ich na powietrzu pracą w miesiącach zimowych należy im wydawać odpowiednią ciepłą odzież.

§ 135. Więźniowie otrzymują bieliznę (osobistą i pościelową), ubranie i obuwie nieuszkodzone, suche, zdezynfekowane i czyste.

Rzeczy uszkodzone po wypraniu bezzwłocznie się naprawia; przed naprawą, nie mogą być wydawane więźniom do użytku.

Bielizna osobista i pościelowa, używana przez jednego więźnia, może być wydana innemu do użytku dopiero po należytem wypraniu i zdezynfekowaniu.

Więźniowie zmieniają bieliznę osobistą i ręcznik raz na tydzień, bieliznę zaś pościelową raz na miesiąc.

Sienniki i poduszki więźniów mają być co najmniej trzy razy do roku, jako też w miarę potrzeby, wywołanej chorobą lub zanieczyszczeniem, napychane świeżą słomą. Sienniki mogą być zastąpione przez maty.

Pościel więźniów winna być jak najczęściej wietrzona i trzepana.

§ 136. Bielizna i odzież szpitalna winny być prane i dezynfekowane osobno od reszty bielizny więziennnej oraz przechowywane w specjalnej składnicy.

§ 137. Naczelnik więzienia obowiązany jest wysortować zniszczoną odzież, bieliznę, obuwie i pościel, zgodnie z obowiązującymi przepisami, poczem usuwa je z magazynu.

R o z d z i a ł II.

Korzystanie z odzieży i bielizny własnej.

§ 138. Więźniowie śledczy oraz więźniowie, odbywający karę aresztu i twierdzy, jako też duchowni świeccy i zakonnicy, skazani na karę pozbawienia wolności inną, niż ciężkie więzienie, oraz więźniowie innych kategorii, za zezwoleniem naczelnika więzienia, na skutek opinii lekarza więziennego mogą korzystać z własnej odzieży, obuwia i pościeli w wystarczającej ilości, o ile przedmioty są czyste.

Używanie przez duchownych ubrania świeckiego zamiast duchownego uzależnione jest od zarządzeń ordynariusza.

Przebranie więźnia, który korzysta z własnej odzieży i bielizny, w ubranie lub bieliznę więzienną, następuje:

- a) jeżeli więzień zatrudniony jest pracą na-
wnątrz więzienia, jak również jeżeli prosi
o to więzień zatrudniony w obrębie wię-
zienia;
- b) jeżeli ubranie własne więźnia jest nieczyste
lub zniszczone, albo nie ochrania go dosta-
tecznie od chłodu;
- c) jeżeli po oddaniu własnego ubrania i bielizny
do prania lub naprawy, więzień nie ma dru-
giej zmiany;
- d) w razie uzasadnionego podejrzenia, iż no-
szenie własnego ubrania ułatwi ucieczkę.

DZIAŁ VI.

KOMUNIKOWANIE SIĘ WIĘZNIÓW ZE ŚWIATEM ZEWNĘTRZNYM.

§ 139. Więźniowie mogą przyjmować odwie-
dziny oraz prowadzić korespondencję na podstawie
i w granicach zezwolenia władz więziennych, sądo-
wych i prokuratorskich. Prawa tego można więźnia
pozbawić czasowo tylko tytułem kary dyscyplinar-
nej, a więźnia śledczego — ponadto na zlecenie wła-
ściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

W toku dochodzenia i śledztwa zezwoleń wy-
mienionych w ust. 1 udzielają właściwe władze są-
dowe lub prokuratorskie, zaś od czasu przekazania
więźnia z aktami sprawy do dyspozycji sądu aż do
uprawomocnienia się wyroku — właściwy sąd,
względnie prokurator.

Zezwolenia takie co do uwięzionych osób wojs-
kowych, w przypadkach trzymania ich w więzieniu
powszechnym, wydają właściwe władze wojskowe
sądowe i prokuratorskie, do których dyspozycji wię-
zień wojskowy pozostaje.

We wszystkich innych przypadkach zezwoleń
powyższych udziela naczelnik więzienia.

Wszelkie inne sposoby porozumiewania się wię-
źniów ze światem zewnętrznym są wzbronione.

Rozdział I.

Odwiedzanie więźniów.

§ 140. Więźniowie, skazani na karę aresztu
lub twierdzy, mogą być odwiedzani raz na tydzień,
pozostali więźniowie — raz na miesiąc. W razie do-
brego sprawowania się więźnia karnego naczelnik
więzienia może zezwolić mu na przyjmowanie od-
wiedzin w krótszych odstępach czasu.

Więźniowie śledczy korzystają z odwiedzin
w miarę zezwoleń udzielanych przez właściwe wła-
dze sądowe lub prokuratorskie.

Odwiedzanie więźniów odbywa się pod nadzo-
rem funkcjonariuszów więziennych, w dnie i godzi-
ny, oznaczone przez naczelnika więzienia, w rozmó-
wnicy, przyczem rozmowa może się odbywać tylko
w języku zrozumiałym dla nadzorującego; rozmów-
nica winna być urządzona w ten sposób, aby rozma-
wiający byli oddzieleni od siebie siatką.

Odwiedzanie więźniów, skazanych na karę
twierdzy oraz wyróżniających się wzorowem spr-
awowaniem odbywa się bez siatki; w stosunku do
więźniów śledczych właściwe władze sądowe lub
prokuratorskie decydują, w jaki sposób mają się od-
bywać odwiedziny.

Więzień może być odwiedzany w ciągu dnia
tylko jeden raz i nie więcej niż przez dwie osoby;
czas trwania odwiedzin więźnia może wynosić łącz-
nie 15 — 20 minut.

§ 141. W razie naruszenia przez więźnia lub
przez odwiedzającego przepisów regulaminu w cza-
sie odwiedzin, osobę odwiedzającą usuwa się natych-
miast z obrębu więzienia, więzień zaś, winny naru-
szenia przepisów regulaminu, może być pozbawiony
odwiedzin na pewien okres czasu.

§ 142. Członkowie Towarzystwa Patronatu
Więziennego mogą odwiedzać więźniów po złożeniu
pisemnego zezwolenia Ministerstwa Sprawiedliwo-
ści, w dnie i godziny, ustalone po uprzednim poro-
zumieniu się z naczelnikiem więzienia. Przy odwie-
dzinach więźniów przez członków Patronatu ma być
obecny naczelnik więzienia lub jego pomocnik. Dla
odwiedzania więźniów śledczych niezbędne jest nad-
to zezwolenie właściwej władzy sądowej lub proku-
ratorskiej.

§ 143. W razie choroby więźnia naczelnik
więzienia, po porozumieniu się z lekarzem więzien-
nym, może zezwolić na odwiedzanie go w celi lub
w szpitalu, w obecności jednak funkcjonariusza wię-
ziennego.

§ 144. Więźniowie karni, pozostający w bli-
skim stopniu pokrewieństwa (rodzice, dzieci, dziad-
kowie, wnuki, rodzeństwo oraz małżonkowie), prze-
bywający w tem samym więzieniu, lub w różnych
więzieniach tej samej miejscowości, mogą odwiedzać
się wzajemnie, za zezwoleniem naczelnika więzienia,
w granicach, zakreślonych w regulaminie.

Więźniowie śledczy muszą uzyskać ponadto
zezwolenie właściwych władz sądowych lub proku-
ratorskich.

§ 145. Zezwolenia na odwiedziny są przecho-
wywane w aktach osobistych więźnia, z oznacze-
niem daty i godziny odwiedzin oraz imienia i na-
zwiska funkcjonariusza, obecnego przy odwiedzinach.

Widzenia więźniów karnych są odnotowywane
w aktach osobistych więźniów.

Rozdział II.

Korespondencja więźniów.

§ 146. Więzień karny ma prawo wysyłać je-
den, a otrzymywać dwa listy na miesiąc. Więźnio-
wie śledczy — jako też więźniowie, skazani na karę
aresztu lub twierdzy mogą otrzymywać i wysyłać
jeden list na tydzień.

Korespondencja więźniów śledczych, wysyłana
i odbierana, podlega kontroli właściwej władzy są-
dowej lub prokuratorskiej.

§ 147. Nadchodzące dla więźniów zawiado-
mienia o przesyłkach i listach nie opłaconych przez
nadawcę, naczelnik więzienia zwraca nadawcy, je-
żeli więzień nie wniesie odpowiedniej sumy na ich
opłacenie.

§ 148. Korespondencja więźniów, wysyłana
i otrzymywana, winna być przejrzana przez naczel-

nika więzienia najdalej w ciągu trzech dni i skierowana według właściwości z odpowiednią adnotacją o przejrzeniu.

Listy, zatrzymane z powodu ich treści, oraz listy otrzymane w ilości przekraczającej wyznaczoną normę, należy, do czasu zwolnienia więźnia, przechowywać w jego aktach.

O korespondencji, która nie może być doręczona lub wysłana, należy powiadomić więźnia, przytaczając motywy decyzji.

O ile naczelnik więzienia uważa, że treść nadesłanej korespondencji jest dla więźnia ważna, może zarządzić jej doręczenie, chociażby została przekroczona ilościowa norma korespondencji.

§ 149. Korespondencji nieczytelnej lub zawierającej umówione lub niezrozumiałe wyrazy albo znaki, naczelnik więzienia nie odsyła i nie doręcza więźniom, powiadamiając o swej decyzji; korespondencję zatrzymaną dołącza się do akt, z wyjątkiem korespondencji dotyczącej więźniów śledczych, którą naczelnik więzienia przesyła właściwym władzom sądowym lub prokuratorskim.

Pisanie korespondencji odbywa się w oznaczonym przez naczelnika więzienia miejscu i czasie, o ile możliwości w dnie niedzielne i świąteczne lub w godzinach, wolnych od obowiązkowych zajęć więziennych.

Korespondencję więźniów niepiśmiennych mogą, za zezwoleniem naczelnika więzienia, załatwiać: nauczyciel, duchowny, lub urzędnik więzienny, albo więzień, zasługujący na zaufanie. Przyjmowanie wynagrodzenia za załatwianie korespondencji jest wzbronione.

§ 150. Korespondencja więźniów w języku obcym, niezrozumiałym dla naczelnika więzienia, może być wysyłana lub doręczana jedynie po przetłumaczeniu jej przez tłumacza przysięgłego lub osobę godną zaufania na język polski. Koszty przekładu ponosi więzień.

Korespondencja więźniów z wyjątkiem urzędowej winna być, po jej przeczytaniu przez więźnia, zwracana i dołączana do akt więźnia. Naczelnik więzienia może zezwolić więźniowi na pozostawienie przy sobie otrzymanych listów po ich przeczytaniu.

§ 151. Książki i czasopisma, nie przyjęte dla więźniów, winny być zwrócone osobie, która ich dostarczyła. W razie zwolnienia więźnia lub przeniesienia go do innego więzienia, książki i czasopisma, nadesłane pod jego adresem, winny być zwrócone przysyłającemu ze wskazaniem na opasce: daty zwolnienia lub miejsca przeniesienia albo podanego przez więźnia miejsca zamieszkania.

§ 152. Więźniowie, przy pisaniu pism do Ministerstwa Sprawiedliwości i władz sądowych lub prokuratorskich, otrzymują potrzebne materiały i przybory piśmienne; przy pisaniu innej korespondencji, muszą nabywać papier i koperty na koszt własny.

Więźniowie ponoszą również koszty opłat pocztowych.

Więźniom, nie posiadającym funduszków na znaczki pocztowe, papier i koperty, naczelnik więzienia może ich dostarczyć z zasobów więzienia.

DZIAŁ VII.

ZAPOBIEGANIE UCIECZKOM I ZAKŁÓCENIU PORZĄDKU WIĘZIENNEGO.

Rozdział I.

Ogólne środki zapobiegawcze.

§ 153. Wszystkie wejścia na podwórza więzienne, do budynków, na korytarze, do cel i pomieszczeń, w których znajdują się więźniowie lub inventarz więzienny, winny być stale zamknięte, a otwierać je należy tylko w razie rzeczywistej potrzeby na niezbędny przeciąg czasu i natychmiast zpowrotem zamykać.

Nie wolno otwierać naraz więcej, niż jednych drzwi wejściowych.

Otwieranie cel po apelu wieczornym może następować tylko z wiedzą dyżurnego i w obecności co najmniej dwóch funkcjonariuszów więziennych.

Drzwiczki od pieców, kominów, i dezynfektorów winny być zamykane natychmiast po ukończeniu palenia lub dezynfekcji.

Przy zamykaniu lub otwieraniu pomieszczeń więziennych, funkcjonariuszom więziennym nie wolno wypuszczać bezwarunkowo kluczy z rąk, tembardziej zaś pozostawiać ich w zamku.

Funkcjonariuszom więziennym nie wolno nigdy dawać kluczy więźniom, choćby nawet celem doręczenia ich innemu funkcjonariuszowi więziennemu.

Po ukończeniu pracy klucze od pomieszczeń więziennych mają być przechowywane w miejscach zamkniętych, bezpiecznych i niedostępnych dla więźniów.

Na noc należy zabierać wszystkim więźniom ubranie i obuwie oraz umieszczać je zewnątrz cel.

§ 154. Wszelkie przedmioty (drabiny, siekiery, wozy, paki, liny i t. p.) mogące umożliwić lub ułatwić ucieczkę albo napad, należy pozostawiać na podwórzu więziennym tylko na czas konieczny; w porze nocnej, muszą być zamykane w odpowiednich budynkach.

§ 155. Broń i amunicja, winny być przechowywane pod zamknięciem w pomieszczeniu specjalnym i suchym, do którego nie mają dostępu więźniowie i osoby prywatne; w wypadkach wyjątkowych broń można przechowywać w mieszkaniach służbowych funkcjonariuszów więziennych na skutek zezwolenia naczelnika więzienia.

§ 156. Dozorcy oddziałowi oraz dozorcy na posterunkach niezabezpieczonych pełnią służbę bez broni.

Zmiana wart na posterunkach wewnętrznych z zewnątrz, odbywać się winna co godzinę lub dwie, w zależności od warunków atmosferycznych.

Rozdział II.

Rewizje.

§ 157. Funkcjonariusze więzienni winni dokonywać dokładnej rewizji cel, sal pracy i pomieszczeń, w których więźniowie przebywają czasowo lub stale, aby sprawdzić, czy okna, drzwi, ściany, podłogi, sufity, kraty, narzędzia, maszyny i inne przedmioty urządzenia są w należyтым porządku, czy nie zostały uszkodzone, usunięte lub przesunięte, oraz czy nie ukryto w nich jakiegokolwiek przedmiotu, zagrożającego bezpieczeństwu lub porządkowi więziennemu.

Rewizji należy dokonywać codziennie w różnych porach dnia, o ile możności, w nieobecności więźniów.

Jeżeli rewizja musi być przedsięwzięta w obecności więźniów, należy dokonywać jej w obecności pomocnika naczelnika więzienia, lub starszego dozorczy.

Więźniowie podlegają rewizji osobistej:

- a) po przybyciu do więzienia;
- b) przed każdorazowym wyprowadzeniem do łazni, pracy, rozmównicy, oraz po powrocie stamtąd;
- c) przed każdorazowym opuszczeniem więzienia oraz po powrocie;
- d) w razie podejrzenia, że ukrywają niedozwolone przedmioty;
- e) przy zwalnianiu z więzienia.

Artykuły spożywcze oraz przedmioty, dostarczane więźniom przez osoby odwiedzające, mają być szczegółowo rewidowane przed doręczeniem ich więźniom, przyczem pieczywo i inne produkty żywnościowe należy przekrawać, napoje zaś przelewać do innych naczyń.

Rzeczy, wwożone do więzienia lub wywożone, ulegają szczegółowej rewizji.

Rozdział III.

Stosowanie szczególnych środków zapobiegawczych.

§ 158. Jako środki zapobiegawcze względem więźniów mogą być stosowane:

- a) przenoszenie z celi wspólnej do jednoosobowej lub odwrotnie — stosownie do okoliczności,
- b) założenie kajdan.

Ostrzejszy środek zapobiegawczy może być tylko wtedy stosowany, gdy łżejsze środki nie osiągnęły skutku.

Środek zapobiegawczy ma być stosowany tylko tak długo, dopóki grożące niebezpieczeństwo nie zostanie usunięte.

§ 159. Więźniów, zdradzających chęć samobójstwa, którzy przebywają w celach jednoosobowych, należy niezwłocznie umieszczać w celach wspólnych, zlecając dozorczy oddziałowemu oraz więźniom przebywającym w tej samej celi szczególną pieczę nad takim więźniem.

Więźniów niebezpiecznych, lub zdradzających chęć ucieczki albo zboczenia płciowe, należy umieszczać na noc w celach jednoosobowych.

§ 160. Założenie kajdan jest dopuszczalne tylko w razie niebezpieczeństwa, a mianowicie: w razie usiłowania ucieczki więźnia, targnięcia się na życie innych osób, niszczenia inwentarza albo urządzeń więziennych, — gdy tego niebezpieczeństwa nie da się uniknąć przy pomocy innych środków.

§ 161. Decyzję o zastosowaniu środka zapobiegawczego wydaje naczelnik więzienia; decyzję tę odnotowuje się w aktach osobistych więźnia.

W razie nagłego niebezpieczeństwa założenie kajdan może być zastosowane przez poszczególnych funkcjonariuszów więziennych, lecz utrzymanie tego środka wymaga decyzji naczelnika więzienia, który winien być niezwłocznie zawiadomiony o założeniu kajdan.

Więźniom, którzy nie ukończyli lat 17 oraz kobietom ciężarnym i karmiącym, nie należy zakładać kajdan.

Rozdział IV.

Postępowanie w razie ucieczki więźniów.

§ 162. Funkcjonariusz więzienny, o ile spostrzeże ucieczkę więźnia lub jej usiłowanie, natychmiast wszczyna alarm, przyczem w razie koniecznej potrzeby, może użyć broni, przestrzegając ściśle obowiązujących w tym kierunku przepisów.

W razie ucieczki więźnia, niezwłocznie zarządzić należy poszukiwanie oraz zawiadomić o ucieczce władze policyjne miejscowe, jak również władze policyjne miejsca stałego zamieszkania więźnia, podając im rysopis zbiegłego.

§ 163. Natychmiast po otrzymaniu wiadomości o ucieczce więźnia lub o jej usiłowaniu, naczelnik więzienia wszczyna dochodzenie, w celu ustalenia sposobu ucieczki lub jej usiłowania oraz stwierdzenia, czy inni więźniowie nie są współwinni, czy funkcjonariusze więzienni należycie wykonywali swe obowiązki i czy stosowali dostateczne środki zapobiegawcze.

Odpis protokołu dochodzenia, wraz z planem sytuacyjnym miejsca ucieczki, naczelnik więzienia przedstawia przełożonej władzy. Oryginał protokołu dochodzenia naczelnik więzienia przesyła właściwemu prokuratorowi okręgowemu, pozostawiając drugi odpis w aktach. O ucieczce lub usiłowaniu ucieczki więźnia śledczego naczelnik więzienia zawiadamia ponadto właściwe władze sądowe lub prokuratorskie.

W razie przytrzymania zbiegłego więźnia, naczelnik więzienia natychmiast zawiadamia o tem władze, które były zawiadomione o jego ucieczce.

DZIAŁ VIII.

POSTANOWIENIA DYSCYPLINARNE.

Rozdział I.

Nakładanie kar.

§ 164. Więźniowie za przekroczenie rygoru i porządku więziennego podlegają karom dyscyplinarnym, w zależności od stopnia winy, okoliczności czynu i indywidualnych cech charakteru sprawcy.

O ile przekroczenia posiadają znamiona przestępstw karnych, więźniowie podlegają ponadto karom, wymierzonym sądownie według obowiązujących ustaw karnych.

Kary dyscyplinarne wymierza naczelnik więzienia, mając na względzie ograniczenia, zawarte w ustawach karnych oraz podane poniżej zasady stosowania kar dyscyplinarnych.

§ 165. Karami dyscyplinarnymi są:

- a) nagana;
- b) pozbawienie ulg;
- c) pozbawienie prawa korzystania z książek na czas do dwóch tygodni;
- d) pozbawienie najwyżej 4-krotnie prawa komunikowania się osobistego i listownego z rodziną — na przeciąg nie dłuższy ogółem ponad 3 miesiące;
- e) pozbawienie prawa otrzymywania posiłków żywnościowych na czas do 4-ch tygodni;
- f) pozbawienie prawa rozporządzania zarobkiem na przeciąg 4-ch tygodni;
- g) pozbawienie pracy zarobkowej na czas do 2 tygodni;
- h) zmniejszenie porcji żywnościowej na czas do 2 tygodni;
- i) post o chlebie i wodzie w dniach przez inne przegrodzonych; ogólna liczba dni postu, wymierzonych jednorazowo, nie może przekraczać dni 7;
- j) pozbawienie pościeli (twarde łóżko) na czas do 1 tygodnia;
- k) samotne zamknięcie w jednoosobowej celi, na to przeznaczonej, na czas do 2 tygodni;
- l) zamknięcie w ciemnej celi na czas do 48 godzin;
- m) degradacja do klasy niższej;
- n) przeniesienie do więzienia izolacyjnego.

§ 166. Za następujące przekroczenia regulaminu: brak uwagi i pilności przy pracy lub nauce, opieszałość przy wykonywaniu poleceń, nieprzestrzeganie porządku i higieny ciała, ubrania, pościeli oraz miejsca, w którym więzień przebywa, leżenie w łóżku w odzieży, hałaśliwe zachowanie się, używanie nieprzyzwoitych wyrazów albo przekleństw, uszkodzenie lub popsucie, wskutek niedbalstwa lub nieuwagi, materiałów skarbowych, narzędzi pracy, gotowych wyrobów, inwentarza więziennego, więźniowie podlegają jednej z kar, wymienionych w § 165 w p. p. „a—g”.

§ 167. Za następujące przekroczenia regulaminu: krzyki i śpiewy, znieważenie słowne współwięźniów, niedostateczna subordynacja, nieposłuszeństwo lub opór, komunikowanie się bez zezwolenia władz, względnie usiłowanie nielegalnego komunikowania się, osobistego lub listownego z więźniami lub z osobami z poza więzienia, symulowanie choroby, nieuzasadnione zażalenie, handel zamienny skarbowymi lub własnymi rzeczami, korzystanie z pracy lub własności innych więźniów, posiadanie rzeczy bez zezwolenia, umyślne uszkodzenie lub popsucie narzędzi pracy, materiałów, wyrobów lub inwentarza więziennego albo rzeczy więźniów — więźniowie

podlegają jednej z kar, wymienionych w § 165 w p. p. „h — j”.

§ 168. Za następujące przekroczenia regulaminu: naigrywanie się z praktyk religijnych, bluźnierstwo, posiadanie narzędzi, mogących służyć do napadu lub ucieczki, uszkodzenie krat lub zamknięć więziennych, ucieczkę, względnie przygotowanie lub usiłowanie ucieczki, znieważenie czynne współwięźniów, znieważenie czynne lub słowne osób trzecich, bijatykę lub znęcanie się nad współwięźniami, czyny bezwstydnego albo lubieżnego, kradzież rzeczy skarbowych lub prywatnych, odmowę posłuszeństwa wobec władzy, podżeganie do zbiorowego nieposłuszeństwa, gwałt, względnie usiłowanie gwałtu na osobie funkcjonariusza więziennego albo osób trzecich, zadanie rany lub uszkodzenie ciała czyjejkolwiek, udział w buncie, znieważenie godła państwowego lub obelżywe odezwanie się o osobach urzędowych, jako też inne czyny, przewidziane w obowiązujących ustawach karnych, więźniowie podlegają jednej z kar, wymienionych w § 165 w p. p. „k—n”.

§ 169. Za przekroczenia regulaminu, nie wyszczególnione w §§ 166, 167 i 168, więźniowie podlegają również karom, wymienionym w § 165. Przy ocenie wagi tych przekroczeń należy brać za wskazówkę miarę, przyjętą w §§ 166, 167 i 168.

§ 170. W razie recydywy przekroczeń lub popełnienia ich w okolicznościach szczególnie obciążających:

- a) za przekroczenia, wskazane w § 166 niniejszego regulaminu, wymierza się naraz dwie lub więcej kar, wymienionych w § 165 w p. p. „a—g”, lub jedną z kar, wymienionych w p. p. „h—j”;
- b) za przekroczenia, wskazane w § 167, wymierza się dwie kary, wymienione w § 165 w p. p. „h—j”, lub jedną z kar, wymienionych w p. p. „k—n”;
- c) za przekroczenia, wskazane w § 168, wymierza się dwie kary, wymienione w § 165 w p. p. „k—n”, z dodaniem jednej lub więcej kar, wymienionych w p. p. „b—g”.

§ 171. Przy stosowaniu kar, wymienionych w § 165 w p. p. „h—l”, należy zasięgać opinii lekarza więziennego co do stanu zdrowia więźnia.

Względem więźniów, którzy nie ukończyli lat 17, oraz kobiet ciężarnych i karmiących, nie stosuje się kar, wymienionych w § 165 w p. p. „h—l”.

Względem recydywistów oraz więźniów, umieszczonych w więzieniach izolacyjnych, kary, wskazane w § 165 w p. p. „d—k” oraz w p. „m”, mogą być podwojone.

§ 172. Przeciwno decyzji nakładającej karę dyscyplinarną, więzień może wnieść zażalenie, które naczelnik więzienia bezzwłocznie przedstawia prokuratorowi okręgowemu. Prokurator orzeka bezzwłocznie i ostatecznie. Zażalenie nie wstrzymuje wykonania kary.

§ 173. Przed wymierzeniem kary naczelnik więzienia wysłuchuje wyjaśnień funkcjonariusza mel-

dującego o przekroczeniu oraz wyjaśnień winnego więźnia.

Decyzję o wymierzeniu kary naczelnik więzienia wydaje na piśmie oraz oznajmia ją bezpośrednio więźniowi.

Decyzję o nałożeniu kary ze wskazaniem istoty przekroczenia, naczelnik więzienia zapisuje do wykazu wymierzonych kar (księgi kar dyscyplinarnych) i pomieszcza odpowiednią adnotację w aktach osobistych więźnia.

§ 174. Wymierzoną karę wykonywa się natychmiast.

Naczelnik więzienia, na skutek opinii lekarza o złym stanie zdrowia więźnia, może odroczyć lub przerwać wykonanie kary dyscyplinarnej. Karę wykonywa się po stwierdzeniu przez lekarza faktu wyzdrowienia więźnia.

§ 175. Degradację do klasy niższej stosuje się w więzieniach, w których karę pozbawienia wolności wykonywa się według zasad systemu progresywnego.

§ 176. Naczelnik więzienia, na podstawie księgi kar dyscyplinarnych sporządza statystyczny wykaz wymierzonych kar, którego odpis przedstawia co kwartał Ministerstwu Sprawiedliwości.

Rozdział II.

Udzielanie więźniom ulg i nagród.

§ 177. Więźniom, którzy wyróżniają się wzorowym sprawowaniem, postęпами i pilnością w pracy i nauce, mogą być udzielane przez naczelnika więzienia następujące ulgi i nagrody:

- a) pochwała na osobności lub w obecności więźniów albo komitetu więziennego;
- b) możliwość otrzymywania książek z poza biblioteki więziennej;
- c) pozwolenie na częstsze korzystanie z biblioteki więziennej;
- d) pozwolenie na otrzymywanie do cel kasetów, przyborów piśmiennych i podręczników szkolnych;
- e) bezpłatne udzielanie pocztówek, papieru listowego, kopert i znaczków pocztowych;
- f) pozwolenie na przyjmowanie odwiedzin oraz pisanie i otrzymywanie listów w częstszych odstępach czasu;
- g) pozwolenie na przyjmowanie odwiedzających osób w pomieszczeniach bez siatki w obecności funkcjonariuszów więziennych;
- h) możliwość dopomagania rodzinie pieniędzmi, zarobionymi w więzieniu;
- i) zwiększenie zarobku;
- j) pozwolenie na zakup artykułów żywnościowych za pieniądze, złożone do depozytu lub otrzymane za pracę;
- k) dłuższe korzystanie ze światła;
- l) nagradzanie za postępy w nauce — książkami, a za pilność w pracy — narzędziami rzemieślniczymi;
- m) zezwolenie na uczęszczanie na organizowane w więzieniu koncerty, przedstawienia

teatralne, audycje radiowe i wyświetlanie obrazów;

- n) możliwość korzystania z dłuższego spaceru;
- o) zatrudnienie w bibliotece, pracą biurową lub w charakterze pomocnika nauczyciela w szkole;
- p) pozwolenie na palenie tytoniu;
- r) bezpłatne otrzymywanie tytoniu;
- s) możliwość noszenia przy sobie i umieszczania w celi przedmiotów, należących do zwykłego użytku osobistego;
- t) mianowanie starszym w celi lub pomocnikiem instruktora warsztatowego;
- u) przedstawienie do ulaskawienia;
- w) otrzymanie zapomogi przy zwolnieniu.

Powyższe ulgi i nagrody mogą otrzymywać więźniowie, niezależnie od ulg, które regulamin ustala dla poszczególnych kategorii więźniów, w tem dla więźniów, odbywających karę według systemu progresywnego.

§ 178. Naczelnik więzienia prowadzi wykaz udzielonych więźniom ulg i nagród (księgę ulg i nagród); na podstawie tej księgi sporządza statystyczny wykaz udzielonych ulg i nagród, którego odpis przedstawia co kwartał Ministerstwu Sprawiedliwości.

CZĘŚĆ III.

ZASADY ORGANIZACJI PRACY WYCHOWAWCZEJ W WIĘZIENIACH.

§ 179. Jako środki wychowawczo-poprawcze stosuje się względem więźniów:

- a) opiekę duchową,
- b) działalność kulturalno - oświatową,
- c) organizację pracy,
- d) wychowanie fizyczne.

Opieka duchowa polega na umożliwieniu więźniom czerpania nauk moralnych i pociechy religijnej ich wyznania.

Działalność kulturalno - oświatowa polega na zwalczaniu analfabetyzmu wśród więźniów, rozszerzaniu ich horyzontu umysłowego, podnoszeniu ich poziomu etycznego, oraz na rozwijaniu poczucia obywatelskiego.

Zatrudnienie więźniów ma na celu przystosowanie ich do dalszego uczciwego życia w społeczeństwie przez wpajanie zamiłowania do pracy i nauczanie pożytecznego rzemiosła, odpowiedniego do wykonywania na wolności.

Wychowanie fizyczne ma na celu wyrobienie poczucia dyscypliny oraz zapobieganie przez ćwiczenia gimnastyczne i sportowe — ujemnym wpływom pozbawienia wolności na stan zdrowotny więźniów.

DZIAŁ I.

OPIEKA DUCHOWNA.

§ 180. Duchowni, sprawujący obowiązki duszpasterzy w więzieniach, obowiązani są stosować się do zarządzeń naczelnika więzienia pod względem przestrzegania obowiązujących przepisów regulaminu więziennego.

Do obowiązków duchownego należą:

- a) odprawianie nabożeństwa i wygłaszanie nauk w niedziele i święta uroczyste;
- b) odwiedzanie więźniów w ich celach dla niesienia im pomocy i pociechy religijnej;
- c) wykładanie nauki religii w szkole więziennej;
- d) urządzenie pogadanek religijnych;
- e) udzielanie wszelkich posług religijnych według zasad danego wyznania.

§ 181. Na nabożeństwach mogą być obecni wszyscy więźniowie, którzy wyrażą swoje w tym względzie życzenie, nie wyłączając ukaranych dyscyplinarnie, o ile pomieszczenie i względy bezpieczeństwa na to pozwalają.

Więźniowie śledczy mogą uczęszczać na nabożeństwa, o ile właściwe władze sądowe lub prokuratorskie nie poczyniły w tym względzie specjalnych zastrzeżeń.

Podczas nabożeństwa powinni być oddzieleni więźniowie karni od śledczych, kobiety od mężczyzn oraz nieletni od dorosłych.

§ 182. Duchowni wszystkich wyznań, nie należący do składu osobowego więzienia, mogą w obecności naczelnika więzienia odwiedzać w czasie choroby więźniów danego wyznania w celach lub w szpitalu; w rozmowach z więźniami winni się ograniczać jednak do dziedziny religijno-moralnej.

Prośby więźniów o zezwolenie na bywanie na nabożeństwach innych wyznań i na przyjmowanie u siebie duchownego wyznania, do którego sami nie należą, mogą być uwzględniane w przypadkach wyjątkowych. Więźniowie śledczy muszą w tych wypadkach zyskać zezwolenie właściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

§ 183. Co roku w okresie wielkanocnym, odbywają się rekolekcje i spowiedź. Porządek i sposób ich odbywania określa naczelnik więzienia w porozumieniu z kapłanem więziennym.

Rekolekcje, spowiedź i odprawianie nabożeństw uroczystych mogą odbywać się w więzieniu przy udziale zaproszonych duchownych właściwych wyznań.

Naczelnik więzienia lub jego zastępca obowiązany jest czuwać osobiście nad porządkiem i zachowaniem należytej powagi przy odprawianiu nabożeństw.

§ 184. Zezwolenia na zawarcie ślubu udziela więźniom karnym Minister Sprawiedliwości, zaś więźniom śledczym właściwe władze sądowe lub prokuratorskie.

DZIAŁ II.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO - OŚWIATOWA.

Rozdział I.

Personel nauczycielski i inspekcje szkolne.

§ 185. W więzieniach przeznaczają się specjalne, odpowiednio urządzone, pomieszczenia na pracę kulturalno-oświatową.

Praca kulturalno-oświatowa i związana z nią biurowość oraz statystyka należą do obowiązków nauczycieli więziennych, którzy pełnią ją pod kierunkiem naczelnika więzienia, lub jego pomocnika, o ile ten zajmuje się specjalnie działem wychowawczym.

§ 186. Nauczyciele więzienni, oprócz wymaganego wykształcenia, kwalifikacji i praktyki pedagogicznej, muszą posiadać ponadto przygotowanie z dziedziny nauk penitencjarnych, w szczególności w zakresie obowiązujących przepisów. Wiadomości ich w tym kierunku sprawdza komisja egzaminacyjna w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Oprócz stałych nauczycieli więziennych mogą być dopuszczone do nauczania i wygłaszania odczytów oraz pogadanek inne osoby, z ramienia Towarzystw Patronatu Więziennego oraz instytucji kulturalno-oświatowych, za zezwoleniem Ministra Sprawiedliwości lub naczelnika więzienia.

§ 187. Do pomocy personelowi nauczycielskiemu w działalności kulturalno-oświatowej mogą być powoływani więźniowie, posiadający odpowiednie kwalifikacje naukowe.

§ 188. Inspekcja szkolna oraz powołane do kontroli szkół publicznych organa Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego mają prawo nadzoru nad szkołami więziennymi; władze oświatowe samorządowe, współdziałające z Ministerstwem Sprawiedliwości, w zakresie nauczania szkolnego, mogą dokonywać wizytacji szkół więziennych.

Rozdział II.

Nauczanie szkolne.

§ 189. W szkołach więziennych powinny być wykładane: nauka religii, czytania i pisanie, rachunki, geometria, historia i geografia Polski, nauka o Polsce współczesnej i nauka przyrody, a w miarę możliwości nauka rzemiosł — według programu, ustalonego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Ponadto mogą być wykładane inne przedmioty, wchodzące w zakres programu szkół powszechnych i rzemieślniczych, ale tylko za zezwoleniem Ministra Sprawiedliwości. Wykłady odbywają się w języku polskim. W szkole więziennej należy używać podręczników, zatwierdzonych do użytku szkolnego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Niezależnie od szkół więziennych ogólno-kształcących winny być w więzieniach organizowane kursy specjalne o wyższym poziomie nauczania lub kursy zawodowe (rolnicze, ogrodnicze, rzemieślnicze, przemysłowe). Na czas trwania rzeczonych kursów mogą być przesyłani do danych więzień odpowiedni więźniowie, osadzeni stałe w innych więzieniach.

§ 190. Najszczyplejszy zakres nauki szkolnej w więzieniach obejmuje: naukę religii, czytania, pisanie i rachunków oraz zasadnicze wiadomości o ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Przy nauczaniu więźniów stosuje się programy i metody nauczania, przyjęte w szkołach dla doro-

słych. Wykład powinien być prowadzony pogładowo, z zastosowaniem pomocy naukowych i wyświetlania, w miarę możliwości, przezroczy przy pomocy latarni projekcyjnej lub kinematografu.

§ 191. Więźniów, w zależności od poziomu ich wiedzy, dzieli się na oddziały szkolne, stosownie do przyjętego programu nauczania. Dla osiągnięcia wydatniejszych rezultatów nauczania oddziały zbyt wielkie liczebnie powinny być podzielone na zespoły, nauczane osobno, przyczem zespoły analfabetów powinny być jak najmniejsze, nie przekraczające w każdym razie liczby 25 więźniów; natomiast zespoły uczniowskie w oddziałach wyższych mogą być stosunkowo większe (do 50 więźniów).

Na nauczanie każdego zespołu uczniowskiego oddziału pierwszego winno być przeznaczony przynajmniej 8 godzin tygodniowo, każdego zespołu oddziału drugiego i trzeciego — 6 godzin tygodniowo, zaś każdego zespołu oddziałów wyższych — 4 godziny tygodniowo, przyczem zajęcia szkolne każdego zespołu nie mogą przekraczać 2 — 3 godzin dziennie.

§ 192. Nauka więźniów odbywa się, w miarę możliwości, w godzinach przedpołudniowych.

Jeżeli zatrudnienie więźniów stoi temu na przeszkodzie, można ich nauczać w godzinach wieczorowych, z uwzględnieniem co najmniej jednej godziny przerwy pomiędzy ukończeniem pracy i rozpoczęciem nauki.

§ 193. Obowiązkowemu nauczaniu podlegają więźniowie:

- a) nieletni;
- b) dorośli, skazani na karę pozbawienia wolności ponad 6 miesięcy, którzy nie przekroczyli wieku lat 40 i nie posiadają świadectwa z ukończenia 4 klas szkoły powszechnej.

Pozostali więźniowie mogą uczęszczać do szkoły:

- a) karni — za zezwoleniem naczelnika więzienia,
- b) śledczy — za zgodą właściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

§ 194. Zajęcia szkolne są prowadzone oddzielnie dla dorosłych i nieletnich, jak również oddzielnie dla mężczyzn i kobiet.

§ 195. W każdym oddziale prowadzić należy:

- a) księgę główną, do której są wpisane szczegółowe dane, dotyczące uczniów (wiek, wyznaczenie, kwalifikacje naukowe, datę zapisania i wypisania ze szkoły, oddział, zespół, jako też termin i rodzaj kary);
- b) dziennik lekcyjny, w którym nauczyciel notuje opracowany na każdej lekcji materiał naukowy z poszczególnych przedmiotów; do dziennika dołącza się miesięczny rozkład materiału lekcyjnego z poszczególnych przedmiotów;
- c) listę obecności uczniów obecnych i nieobecnych;
- d) dziennik postępów uczniów.

§ 196. Przy wstąpieniu do szkoły, przechodzeniu z oddziału do oddziału oraz po ukończeniu szkoły więźniowie podlegają egzaminowi.

W skład komisji egzaminacyjnej wchodzi: prokurator jako przewodniczący, naczelnik więzienia, pomocnik naczelnika w dziale wychowawczym, kapelan, nauczyciel i przedstawiciel inspektoratu szkolnego, lub władz oświatowych samorządowych.

Z ukończenia szkoły więźniowie otrzymują odpowiednie świadectwo.

§ 197. Więźniowie, którzy wykazują pilność i zadowalające postępy w nauce, otrzymują odznaki na rękawie lub kołnierzu, które stanowią podstawę, w razie wzorowego sprawowania się, do otrzymywania ulg, przewidzianych w regulaminie, oraz nagród — w postaci książek.

Więźniowie, zakłócający porządek w szkole lub przeszkadzający w zajęciach, mogą być usunięci przez nauczyciela z pomieszczenia szkolnego, a poza tem ulegają karze dyscyplinarnej.

§ 198. Naczelnik więzienia w początku roku szkolnego przedstawia Ministerstwu Sprawiedliwości do aprobaty tygodniowy rozkład zajęć szkolnych oraz rozkład materiału lekcyjnego na poszczególne miesiące, zaś po ukończeniu roku szkolnego — sprawozdanie z przebiegu i wyników pracy kulturalno-oświatowej.

Rozdział III.

Oświata pozaszkolna.

§ 199. Oświata pozaszkolna polega na urządzaniu dla więźniów odczytów, pogadarek, organizowaniu kółek dokształcających i muzycznych, urządzaniu przedstawień teatralnych, kinematograficznych, koncertów i audycji radiowych, wreszcie na krzewieniu wśród więźniów czytelnictwa.

Całokształt pracy pozaszkolnej należy odnotować w księdze zajęć pozaszkolnych.

§ 200. Więźniowie śledczy mogą uczęszczać na odczyty, pogadanki, przedstawienia i audycje tylko za zezwoleniem właściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

W czasie odczytów, pogadarek, przedstawień i audycji oraz podczas zajęć szkolnych — w sali wykładowej winien być obecny funkcjonariusz więzienny; wyprowadzanie więźniów z cel do szkoły i zpowrotem winno się odbywać przy odpowiednim nadzorze z zachowaniem jak najdalej idącej ostrożności.

Rozdział IV.

Czytelnictwo.

§ 201. Organizowanie czytelnictwa wśród więźniów, polega na zakładaniu bibliotek więziennych i zaopatrywaniu ich w odpowiednią literaturę, na pierzaniu zanulowania do czytania zapomocą odpowiedniego doboru książek, zbiorowego czytania oraz urządzania stałych czytelni dla więźniów.

Biblioteki więzienne winny zawierać również pewną liczbę książek odpowiednich dla personelu

więziennego, omawiających zagadnienia więziennictwa, pedagogiki oraz higieny.

§ 202. Potrzeby czytelnictwa zaspakajają Centralna Biblioteka Więzienna Ministerstwa Sprawiedliwości oraz miejscowe biblioteki więzienne.

Centralna Biblioteka Więzienna i miejscowe biblioteki zawierają:

- a) książki i pisma, zakupione na skutek polecenia Ministerstwa Sprawiedliwości;
- b) książki, ofiarowane przez instytucje lub osoby prywatne—po zaaprobowaniu ich, w stosunku do Centralnej Biblioteki — przez Ministerstwo Sprawiedliwości, w stosunku zaś do miejscowych bibliotek — przez naczelnika więzienia.

Zakładanie specjalnych bibliotek z darów więźniów, pozostających pod ich kierownictwem, jest wzbronione.

§ 203. Centralna Biblioteka Więzienna czuwa nad czytelnictwem, podniesieniem pracy bibliotecznej w więzieniach, oraz nad ujednostajnieniem sposobów prowadzenia bibliotek więziennych; udziela miejscowym bibliotekom potrzebnych wskazówek i informacyj oraz zbiera i opracowuje nadsyłane przez nie dane statystyczne, niezbędne do badań nad czytelnictwem i do planowego zaopatrywania bibliotek więziennych w odpowiednie książki.

Centralna Biblioteka Więzienna zaopatruje więzienia w książki treści religijnej, beletrystycznej i naukowej, zaś szkoły więzienne — w niezbędne podręczniki i materiały do odczytów i pogadanek.

Centralna Biblioteka Więzienna, w miarę potrzeby, zakłada i kompletuje biblioteki w poszczególnych więzieniach, bądź rozsyła komplety wędrownie (biblioteczki ruchome).

§ 204. Centralna Biblioteka Więzienna wysyła książki na okres trzymiesięczny, po którego upływie dany komplet książek winien być zwrócony. Zatrzymywanie kompletu lub poszczególnych dzieł jest wzbronione. O ile zachodzi potrzeba przedłużenia terminu korzystania z książek, naczelnik więzienia obowiązany jest przed upływem terminu zwrócić się do Ministerstwa Sprawiedliwości z prośbą o przedłużenie czasu korzystania z książek, podając powody i wskazując termin, do jakiego pragnąłby komplet zatrzymać.

Naczelnik więzienia powiadamia więźniów o otrzymanych książkach zapomocą wywieszania spisu książek w celach, salach pracy i w szkole. Nauczyciel więzienny urzęda pogadankę lub daje wyjaśnienia, dotyczące treści książek nadesłanych, warunków korzystania z nich i zasad właściwego obchodzenia się z książkami.

§ 205. Z biblioteki więzienną nie mogą korzystać więźniowie, dotknięci gruźlicą lub chorobami zakaźnymi. Dla więźniów tej kategorii oraz dla przebywających w szpitalu wydzielić należy pewną liczbę książek.

Książki winny być wypożyczane więźniom co najmniej raz na tydzień. Nauczyciel lub funkcjo-

narjusz więzienny, wydający więźniom książki, obowiązany jest udzielać im potrzebnych rad i wskazówek. Więźniów, którzy nie odczuwają potrzeby czytania, należy zachęcać i wzbudzać w nich zainteresowanie do książki. Wydawanie książek dla całej grupy więźniów jest wzbronione.

Przy wybieraniu książek więźniowie powinni mieć możność korzystania z katalogów, specjalnie przeznaczonych do ich użytku.

Więźniowie, osadzeni w celach jednoosobowych, mogą otrzymywać naraz nie więcej, niż dwie książki treści naukowej i dwie treści beletrystycznej, zaś więźniowie osadzeni w celach wspólnych — jedną książkę treści naukowej i jedną treści beletrystycznej.

Za świadome uszkodzenie lub zniszczenie książki więźniowie są odpowiedzialni dyscyplinarnie i materialnie.

§ 206. W więzieniach mogą być organizowane stałe czytelnie, prowadzone przez nauczycieli więziennych lub członków Tow. Patronatu Więziennego oraz instytucji oświatowych. W czytelniach tych więźniowie mogą korzystać z książek i czasopism poza zwykłą wymianą książek z biblioteki. O ile warunki miejscowe nie pozwalają na urządzenie czytelni, można wprowadzić zbiorowe odczytywanie książek w pomieszczeniach szkolnych.

§ 207. W każdej bibliotece powinny być prowadzone według wzorów, ustalonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, następujące księgi: a) inventarz biblioteki, b) katalog książek i c) księga ubytków.

Dla badań stanu czytelnictwa więziennego prowadzić należy: a) kartę czytelnika, b) kartę książki i c) statystykę czytelnictwa.

§ 208. Zezwolenia na korzystanie z książek i czasopism z poza więzienia udziela więźniom naczelnik więzienia; o ile chodzi o więźniów śledczych, niezbędne jest uprzednie zezwolenie właściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

Jeżeli treść czasopisma lub książki jest tego rodzaju, że może wywołać zakłócenie normalnego trybu życia więziennego lub ujemnie wpłynąć na urzeczywistnienie zadań wychowawczo - poprawczych, naczelnik więzienia obowiązany jest nie dopuścić do korzystania przez więźnia z takiego czasopisma lub książki; w razie gdy czasopismo zawiera tylko poszczególne artykuły lub wzmianki tego rodzaju, naczelnik więzienia winien usunąć je z czasopisma przed doręczeniem więźniowi.

W razie wątpliwości co do treści książek lub czasopism, dostarczonych dla więźnia lub w wypadku gdy dzieła i czasopisma wydrukowane są w języku obcym, nieznanym naczelnikowi więzienia, o udzieleniu ich więźniowi decyduje właściwy prokurator.

Więzień może otrzymać dziennie tylko jedno czasopismo, które, po przeczytaniu, najdalej w trzy dni ma zwrócić, celem zniszczenia. Książki, dostarczone dla więźniów, stanowią ich depozyt; więźniowie mogą korzystać z nich z zachowaniem postanowien § 205 ust. 4.

DZIAŁ III.

WYCHOWANIE FIZYCZNE WIĘZNIÓW.

§ 209. W więzieniu, w granicach warunków miejscowych, powinna być urządzona sala gimnastyczna lub wyodrębniony specjalny teren dla ćwiczeń fizycznych.

Ćwiczenia fizyczne winny się odbywać pod kierownictwem wykwalifikowanego funkcjonariusza więziennego; nadzór nad nimi sprawuje lekarz więzienny.

Nadzór lekarski polega na ustaleniu, wspólnie z naczelnikiem więzienia, programu ćwiczeń i na kwalifikowaniu więźniów do poszczególnych ćwiczeń w zależności od stanu ich zdrowia.

§ 210. Ćwiczenia kobiet odbywają się oddzielnie od ćwiczeń mężczyzn.

Ćwiczenia winny odbywać się codziennie w godzinach specjalnie wyznaczonych; w więzieniu, w którym nie można urządzić specjalnej sali lub wybrać terenu ćwiczebnego, — ćwiczenia winny się odbywać w godzinach przechadzki, w miejscu na ten cel przeznaczonem.

Na ćwiczenia, w zależności od warunków miejscowych, można wyprowadzać od razu tylu więźniów, ilu przeciętnie odbywa przechadzkę. Ćwiczenia odbywają się przy odpowiednio wzmocnionym nadzorze.

DZIAŁ IV.

PRACA WIĘZNIÓW.

§ 211. Organizacja pracy więźniów w zakresie spraw gospodarczych i budżetowych jest wyodrębniona z ogólnego gospodarstwa więziennego i tworzy dział pracy.

§ 212. Więźniów zatrudniać należy:

- a) w warsztatach i zakładach przemysłowych więziennych,
- b) w gospodarstwach rolnych i ogrodowych,
- c) zapomocą wynajmu, jako sił roboczych.

Więźniów należy zatrudniać pracami dochodowymi i niedochodowymi.

§ 213. Więźniowie karni podlegają przymusowi pracy w granicach przepisów ustaw karnych.

Z pośród więźniów śledczych mogą być zatrudnieni pracą za zezwoleniem właściwych władz sądowych lub prokuratorskich tylko ci, którzy wybiorą sobie jeden z rodzajów pracy istniejących w danem więzieniu, lub inny, którego wprowadzenie nie sprzeciwia się przepisom niniejszego regulaminu i nie odbiega od zwykłych norm życia w więzieniu. Przepis ten ma odpowiednie zastosowanie do więźniów karnych nie podlegających przymusowi pracy.

§ 214. O niezdolności więźnia do pracy w ogóle, do pracy fizycznej ciężkiej lub też do poszczególnego rodzaju zatrudnienia decyduje naczelnik więzienia, na podstawie opinii lekarza więziennego.

Nieletni do lat 17, osadzeni w więzieniu, nie mogą być zatrudniani ciężką pracą fizyczną.

Zatrudnianie kobiet ciężarnych, począwszy od 7-go miesiąca ciąży do upływu 2 miesięcy po rozwiązaniu — jest wzbronione.

§ 215. Przy wyznaczaniu więźniom odpowiedniego rodzaju pracy należy uwzględnić rodzaj i termin kary, wiek, płeć, stan zdrowia, stopień ich wykształcenia ogólnego i zawodowego, inteligencję, dotychczasowe zajęcie na wolności i w więzieniu, zamierzoną pracę na wolności po opuszczeniu więzienia, jak również zamiłowanie do pewnej gałęzi pracy.

Więźniom, którzy przed osadzeniem w więzieniu zajmowali się pracą naukową, naczelnik więzienia może zezwolić na dalsze prowadzenie prac, z wyjątkiem zajęć, wymagających specjalnych urządzeń, mogących zakłócić spokój lub grozić niebezpieczeństwem albo ułatwić ucieczkę.

§ 216. Zawodowe wyszkolenie więźniowie otrzymują:

- a) w warsztatach więziennych,
- b) w gospodarstwie rolnem,
- c) drogą udzielania im wiadomości zawodowych w zakresie niższej szkoły rzemieślniczej lub ogrodniczo-rolniczej.

§ 217. Czas trwania pracy więźniów ustala się według ogólnego ustawodawstwa o pracy.

§ 218. Więzień, zatrudniony pracą dochodową, otrzymuje wynagrodzenie w stosunku do wykonanej pracy, z uwzględnieniem jego kwalifikacji zawodowych, wykazanych postępów i sprawowania.

W okresie nauki więzień nie otrzymuje wynagrodzenia.

Praca, wykonana ponad ustaloną normę, wynagradzana jest specjalnie.

Więźniowie, oprócz wynagrodzenia, którego sposób i wysokość regulują specjalne przepisy, otrzymują osobne premje.

§ 219. Wynagrodzenie pieniężne za pracę więźnia ma być zapisywane na jego rachunek. W tym celu więzień posiada książeczkę roboczą, do której zapisywane jest jego wynagrodzenie, oraz dokonywane z tego wynagrodzenia wydatki.

Wynagrodzenie więźnia dzieli się na dwie części. Pierwsza część jest pozostawiona do wydatkowania według jego uznania w granicach, dozwolonych regulaminem, zaś druga część — tworzy kapitał żelazny, przeznaczony dla więźnia, po zwolnieniu go z więzienia.

Zezwolenia na wydatkowanie sum z żelaznego kapitału udziela Ministerstwo Sprawiedliwości.

§ 220. Więzień przy zwolnieniu winien otrzymać pozostałą na jego rachunku należność.

W razie przesłania więźnia do innego więzienia, naczelnik więzienia winien również przesłać książeczkę roboczą, stwierdzającą ostateczną sumę, zapisaną na rachunku więźnia za jego pracę, oraz odpowiednią gotówkę.

§ 221. Organizacja pracy w więzieniu i warunki jej wykonywania winny odpowiadać ogólnym przepisom sanitarnym, higienicznym i bezpieczeństwa.

§ 222. Prowadzenie rachunkowości działów pracy w więzieniu określa osobna instrukcja.

CZĘŚĆ IV.

POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE SZCZEGÓLNE.

DZIAŁ I.

POSTĘPOWANIE SZCZEGÓLNE W STOSUNKU DO WIĘZNIÓW KARNYCH.

Rozdział I.

Odbywanie kary aresztu i twierdzy.

§ 223. Skazani na karę aresztu odbywają karę w oddziałach specjalnie w tym celu wyodrębnionych.

O ile miejscowe warunki na to nie pozwalają, należy ich osadzać w celach osobnych.

§ 224. Skazani na karę twierdzy odbywają karę w oddziałach specjalnie w tym celu wyodrębnionych.

Osoby, skazane na karę twierdzy, umieszczane chwilowo w więzieniach, nie posiadających oddziałów dla skazanych na tę karę, do chwili przesłania ich do właściwego więzienia, są oddzielane od innych kategorii więźniów i korzystają z ulg przewidzianych w regulaminie.

§ 225. Skazani na karę aresztu korzystają z następujących ulg:

- są uprawnieni do używania własnej odzieży, bielizny, obuwia i pościeli, stosownie do postanowień niniejszego regulaminu;
- mogą odżywiać się na koszt własny lub zakupować żywność dodatkową w granicach umiarkowania;
- mogą być odwiedzani raz na tydzień;
- mogą przyjmować i wysyłać jeden list na tydzień;
- podczas przechadzki mogą chodzić w grupach do 5 osób;
- mogą nosić dowolne uczesanie i zarost;
- mogą palić tytoń;
- mają prawo wyboru rodzaju pracy.

§ 226. Skazani na karę twierdzy odbywają ją w celach jednoosobowych i korzystają z ulg, wymienionych w § 225, a nadto mają prawo:

- posługiwać się w celi własnymi przedmiotami osobistego użytku,
- przyjmować odwiedziny w pomieszczeniu bez siatki,
- korzystać z przechadzki do 2 godzin.

Nie mogą oni pozatem być używani do wykonywania robót gospodarczych i nie ulegają karom, wskazanym w § 165 w p. p. „m—n”.

§ 227. Ulgi, z których korzystają w myśl §§ 225 i 226 skazani na karę twierdzy, mogą być również udzielane w pełnym lub częściowym zakresie więźniom, skazanym na inne kary za przestępstwa popełnione przez nich nie z chęci zysku lub innych niskich pobudek.

Udzielanie ulg w tym wypadku zarządza Ministerstwo Sprawiedliwości, któremu prokurator okręgowy przedstawi w drodze służbowej odpowiedni wniosek z załączeniem opinii naczelnika więzienia.

Rozdział II.

Odbywanie kary według zasad systemu progresywnego.

§ 228. Karę pozbawienia wolności, orzeczoną na czas ponad trzy lata, wykonywać należy według zasad systemu progresywnego w więzieniach, specjalnie na ten cel przeznaczonych.

§ 229. Wykonywanie kary według zasad systemu progresywnego ma na celu stopniowe przygotowanie więźnia do normalnego trybu życia na wolności.

Środkami do osiągnięcia tego celu są:

- segregacja więźniów i osadzanie ich w różnych więzieniach, w zależności od cech indywidualnych, wieku, pobudek przestępstwa, poprzedniej karalności i czasu trwania kary;
- podział na klasy — ze stopniowym polepszeniem warunków życia więziennego i rozszerzaniem zakresu ulg dla więźniów, w zależności od stopnia wykazanej poprawy;
- praca obowiązkowa, kształcenie ogólne i zawodowe oraz wychowanie moralne i religijne.

§ 230. Więźniowie, odbywający karę według zasad systemu progresywnego, przechodzą kolejno przez trzy klasy.

Więźniowie po przybyciu do więzienia zaliczani są do klasy pierwszej, w której przebywają co najmniej sześć miesięcy.

Pobyty recydywistów w klasie pierwszej trwa co najmniej 12 miesięcy, przyczem, o ile warunki miejscowe na to pozwalają, winni być osadzani na okres pierwszych trzech miesięcy w celach jednoosobowych.

Najkrótszy okres przebywania w następnych klasach ustalać należy w sposób następujący. Od terminu kary odlicza się:

- okres tymczasowego aresztowania, zaliczony na poczet kary,
- trzecią część kary, orzeczonej przez sąd, na późniejsze ewentualne przedterminowe zwolnienie,
- okres niezbędny na przebywanie w klasie pierwszej.

Pozostałe okresy dzieli się na dwie równe części.

§ 231. Przeniesienie więźnia z klasy niższej do wyższej następuje w drodze awansu; odwrotnie zaś — przeniesienie z klasy wyższej do niższej — w drodze degradacji.

Za podstawę przy awansie lub degradacji bierze się liczbę uzyskanych przez więźnia punktów.

Za wyjątkowo dobre zachowanie się, pilność oraz postępy w nauce i pracy więzień otrzymuje tygodniowo do 10 punktów. Złe zachowanie się, brak niezbędnych postępów oraz pilności w nauce i pracy powoduje zmniejszenie liczby punktów, wskutek czego następuje odroczenie awansu lub degradacja do klasy niższej.

Dla każdego więźnia, w zależności od minimalnego terminu, ustalonego na pobyt jego w danej klasie, określić należy potrzebną do uzyskania awansu liczbę punktów przez pomnożenie tego terminu w zaokrąglonych tygodniach przez 10.

Punkty wystawia naczelnik więzienia lub z jego upoważnienia pomocnik w dziale wychowawczym, po porozumieniu się z kapłanem, nauczycielami i pozostałymi pomocnikami naczelnika więzienia.

§ 232. Z przeniesieniem więźnia z klasy niższej do wyższej połączone jest stopniowe polepszanie warunków życia więziennego i rozszerzanie zakresu ulg.

Więźniowie klasy trzeciej, po otrzymaniu niezbędnej dla tej klasy liczby punktów i odbyciu co najmniej 2/3 kary, mogą być zakwalifikowani do przedterminowego zwolnienia.

Więźniowie, którzy nie wykazują poprawy lub którzy, ze względu na swe zachowanie złe, mogą grozić niebezpieczeństwem demoralizacji wobec pozostałych więźniów, winni być pozbawieni prawa odbywania kary według systemu progresywnego. Więźniów tych przenieść należy do więzień izolacyjnych.

§ 233. Więźniom klasy pierwszej nie przysługują żadne ulgi regulaminowe; korzystają oni jedynie z uprawnień więźniów, osadzonych w więzieniach zwykłych.

Więźniowie klasy drugiej korzystają z ulg regulaminowych wskazanych w § 177 w p. p. „a, b, c, d, e, h, i, l, m, p”, a nadto otrzymują pozwolenie na:

- a) przyjmowanie odwiedzin raz na dwa tygodnie;
- b) wysyłanie i otrzymywanie jednego listu na dwa tygodnie;
- c) korzystanie z jednogodzinnej przechadzki;

Więźniowie klasy trzeciej korzystają z wszelkich ulg regulaminowych, a nadto otrzymują pozwolenie na:

- a) przyjmowanie odwiedzin raz na tydzień w pomieszczeniu bez siatki;
- b) wysyłanie i otrzymywanie jednego listu tygodniowo;
- c) korzystanie z dwugodzinnej przechadzki;
- d) korzystanie z oświetlenia w celi do godziny 22-giej;
- e) korzystanie z dogodniejszych cel, lepszego ubrania i pożywienia;
- f) prenumerowanie gazet i czasopism, oraz zakupowanie książek z funduszków, złożonych do depozytu lub otrzymanych za pracę;
- g) noszenie dowolnego uczesania i zarostu;
- h) korzystanie z własnej odzieży, bielizny, obuwia i pościeli.

Stosownie do podziału na klasy, o ile miejscowe warunki na to pozwalają, więźniowie każdej klasy umieszczani są w odrębnych celach i oddziałach i odróżniają się zewnątrznie w każdej klasie specjalnymi odznakami.

§ 234. Awansowanie lub degradacja więźnia następuje na skutek decyzji naczelnika więzienia.

Awansowanie z pominięciem kolejności klas jest wzbronione; degradacja z pominięciem kolejności klas, t. j. o dwie klasy naraz, może być zastosowana tylko w wyjątkowych przypadkach.

Rozdział III.

Odbywanie kary w więzieniach izolacyjnych.

§ 235. W więzieniu izolacyjnym umieszczani są przestępcy zawodowi, nałogowi lub recydywiści i ukarani dyscyplinarnie, w stosunku do których zasady wychowawczo - poprawcze, stosowane w zwykłych więzieniach, nie odniosły skutku, a których wpływ na pozostałych więźniów jest szkodliwy.

O przeniesieniu więźnia do więzienia izolacyjnego decyduje Minister Sprawiedliwości na wniosek właściwego naczelnika więzienia lub prokuratora.

§ 236. W więzieniu izolacyjnym nie mogą być umieszczani duchowni, kobiety, skazani na areszt, twierdzą, więźniowie śledczy oraz więźniowie, którzy nie ukończyli lat 21.

§ 237. W więzieniu izolacyjnym więźniowie dzielą się na dwie klasy. Przeniesienie z klasy pierwszej do drugiej następuje w drodze awansu, w miarę wykazanej poprawy, zaś degradacja z drugiej do pierwszej — na skutek złego zachowania się oraz wykazanej niechęci do nauki i pracy.

Przyjęty do więzienia izolacyjnego więzień zostaje zaliczony do klasy pierwszej. Przeniesienie do klasy drugiej może nastąpić po upływie co najmniej trzech miesięcy nienagannego zachowania się oraz pilności w nauce i pracy. Więźniowie klasy drugiej, po upływie co najmniej dziewięciu miesięcy nienagannego zachowania się, wykazanej pilności oraz postępów w nauce i pracy, mogą być przeniesieni, dla odbycia pozostałej części kary, do więzienia zwykłego, o ile do upływu terminu kary pozostało co najmniej sześć miesięcy.

§ 238. Przekroczenie porządku więziennego, pociągające za sobą nałożenie jednej z kar dyscyplinarnych, wskazanych w § 165 p. p. „i, j, k, l”, odracza termin awansu więźniów klasy pierwszej do klasy drugiej na przeciąg dwóch miesięcy, — dla więźniów klasy drugiej powoduje degradację do klasy pierwszej, z niemożnością powtórnego awansu przed upływem trzech miesięcy.

§ 239. Więźniowie klasy pierwszej:

- a) umieszczani są, w miarę możliwości, w celach jednoosobowych;
- b) nie korzystają z ulg i nagród, przewidzianych niniejszym regulaminem;
- c) nie korzystają z prawa komunikowania się listownego lub osobistego z rodziną w przeciągu trzech miesięcy;
- d) nie otrzymują posiłek żywnościowych i nie mogą zakupywać żywności za pieniądze, złożone do depozytu lub otrzymane tytułem wynagrodzenia za pracę.

Więźniowie klasy drugiej:

- a) mogą komunikować się listownie i osobiście raz na dwa miesiące;

- b) mogą zakupywać dodatkową żywność z pieniędzy zarobionych;
- c) mogą korzystać tylko z ulg wskazanych w § 177 w pp. „a, b, c, d, h, l, m, p, r, w”;
- d) nie mogą rozporządzać pieniędzmi, złożonymi przez nich lub osoby trzecie tytułem depozytu.

§ 240. W stosunku do więźniów, umieszczonych w więzieniu izolacyjnym, kary, wskazane w § 165 w p. p. „d — k” oraz w p. „m”, mogą być podwojone.

Rozdział IV.

Odbywanie kary przez duchownych i zakonników.

§ 241. Duchowni świeccy i zakonnicy obrz. łacińskiego, obrz. gr.-katolickiego i obrz. ormiańskiego, skazani na karę więzienia zwykłego, więzienia zastępującego dom poprawy, lub twierdzy według kodeksu karnego z r. 1903, więzienia zwykłego według ustawy karnej z r. 1852, albo więzienia lub twierdzy według kodeksu karnego z r. 1871, — o ile nie zostali pozbawieni godności kościelnej przez właściwego ordynariusza, korzystają w czasie odbywania kary z następujących ulg regulaminu więziennego:

- a) umieszczani są w celach jednoosobowych;
- b) są uprawnieni do odprawiania Mszy Świętej w granicach zarządzeń ordynariusza, przyczem w czasie Mszy Świętej w kaplicy więziennej nie mogą być obecni więźniowie;
- c) w ciągu całego czasu trwania kary mają być oddzielani od więźniów innych kategorii i nie mogą stykać się z nimi podczas przechadzki, nabożeństwa, pracy, ani też innych okresów życia więziennego;
- d) są uprawnieni do posiadania własnej pościeli, noszenia własnego ubrania (duchownego lub świeckiego, stosownie do zarządzenia ordynariusza) oraz własnej bielizny;
- e) są uprawnieni do żywienia się na koszt własny lub do zakupywania żywności dodatkowej, w granicach umiarkowania, z funduszy, złożonych do depozytu więziennego lub otrzymanych jako wynagrodzenie za pracę;
- f) mogą korzystać z brewiarza, książek, gazet, pism i t. p. treści religijnej, a także ogólnej treści, w granicach postanowień regulaminu;
- g) nie mogą ulegać karom dyscyplinarnym — poza karą nagany, pozbawienia ulg i przywilejów przewidzianych w regulaminie, postu lub pozbawienia pościeli na czas do jednego tygodnia i zamknięcia w ciemnej celi na czas do 48 godzin;
- h) nie mogą być zatrudniani pracą, uwłaczającą ich godności duchownej, w szczególności zaś nie mogą być używani do robót gospodarczych w więzieniu; w miarę możliwości należy ich zatrudniać pracą kancelaryjną, biblioteczną i t. p.;
- i) transportowani są osobno od innych więźniów, przyczem nie mogą być prowadzeni przez ulicę w ubraniu duchownym, ani też w kajdanach.

§ 242. Duchowni innych wyznań, o ile nie zostali skazani na karę ciężkiego więzienia:

- a) umieszczani są w celach jednoosobowych;
- b) są uprawnieni do posiadania własnej pościeli i noszenia własnego ubrania oraz bielizny;
- c) są uprawnieni do żywienia się na koszt własny lub do zakupywania żywności dodatkowej, w granicach umiarkowania z funduszy, złożonych do depozytu więziennego lub otrzymanych jako wynagrodzenie za pracę;
- d) mogą korzystać z książek, gazet, pism i t. p. treści religijnej, a także ogólnej, w granicach postanowień regulaminu;
- e) nie mogą być zatrudnieni pracą, uwłaczającą ich godności duchownej;
- f) są transportowani osobno od innych więźniów, przyczem nie mogą być prowadzeni przez ulicę w ubraniu duchownym, ani w kajdanach.

Rozdział V.

Odbywanie kary w oddziałach dla nieletnich.

§ 243. Nieletni do lat 17, tymczasowo aresztowani lub odbywający w więzieniu karę pozbawienia wolności, nie mogą przebywać w ogólnych oddziałach więziennych; należy ich umieszczać w wyodrębnionych w tym celu osobnych oddziałach dla nieletnich.

Nieletni, umieszczani chwilowo w więzieniu, w którym niema odrębnego oddziału dla nieletnich, winni być do czasu przesłania ich do osobnego oddziału, oddzieleni od więźniów dorosłych.

O ile względy wychowawcze tego wymagają, nieletni, którzy w czasie odbywania kary w oddziale dla nieletnich ukończyli lat 17, mogą, za zezwoleniem Ministra Sprawiedliwości, pozostać w oddziale dla nieletnich do ukończenia swej kary, nie dłużej jednak, jak do czasu dojścia do pełnoletności.

§ 244. Zadaniem oddziałów dla nieletnich jest nauczanie ogólne i zawodowe, wychowanie fizyczne i moralne oraz wdrażanie do pracy. W normowaniu całokształtu życia w oddziałach dla nieletnich należy stosować metody wychowawcze.

Naczelnik więzienia kieruje oddziałem dla nieletnich przy pomocy nauczyciela-wychowawcy, którego obowiązkiem jest udzielanie nauki, kontrola nad pracą i sprawowanie ogólnej pieczy nad nieletnimi. W więzieniach, w których istnieją oddziały dla nieletnich płci żeńskiej, wymienione czynności spełnia nauczycielka - wychowawczyni.

Niższych funkcjonariuszów oddziałów dla nieletnich naczelnik więzienia wyznacza z pośród personelu więziennego, posiadającego najlepsze kwalifikacje pod względem służbowym i moralnym.

§ 245. Nieletni, osadzeni w więzieniu, podlegają obowiązkowemu nauczaniu, według postanowień regulaminu.

Na nauczanie szkolne przeznaczają się co najmniej dwie godziny dziennie w porze rannej, łączny zaś czas nauki i pracy nie może przekraczać 8 godzin dziennie, z jednogodzinną przynajmniej przerwą pomiędzy nauką a pracą.

Czas wolny od pracy i nauki ma być zużyty na pogadanki i wychowanie fizyczne, stosownie do przepisów niniejszego regulaminu.

§ 246. Nauczanie nieletnich i zatrudnianie ich pracą odbywa się oddzielnie od dorosłych więźniów.

Nieletni, którzy nie znają rzemiosła, winni być, w miarę możliwości, zatrudniani pracą na powietrzu, zwłaszcza w ogrodzie i w gospodarstwie rolnem; o ile uprzednio rozpoczęli już naukę rzemiosła, mają kontynuować ją w więzieniu.

Nieletnie płci żeńskiej należy zaznajamiać przede wszystkim z robotami z zakresu gospodarstwa domowego, z robotami ręcznymi, a następnie dopiero nauczać rzemiosł kobiecych.

Przy wyznaczaniu nieletnim pracy naczelnik więzienia zasięga opinii lekarskiej.

§ 247. Nieletni, w okresie uczenia rzemiosła, nie otrzymują wynagrodzenia za pracę; ewentualne dochody z ich pracy mogą być użytkowane na cele związane z wychowaniem nieletnich (instrumenty muzyczne, gry sportowe, przyrządy gimnastyczne).

§ 248. Naczelnik więzienia może zezwolić nieletnim na komunikowanie się osobiste i listowne z rodziną oraz osobami trzecimi bez ograniczeń, ustalonych dla więźniów dorosłych. Odwiedziny odbywają się w pomieszczeniu bez siatki w obecności naczelnika więzienia lub nauczyciela-wychowawcy. Korespondencja nieletnich, o ile zawiera treść niewłaściwą lub mogącą wpłynąć ujemnie na wychowanie, ulega zniszczeniu.

§ 249. O umieszczeniu nieletniego w oddziale dla nieletnich i o nadchodzącym terminie zwolnienia winni być powiadomieni rodzice lub opiekunowie, bądź urząd opieki społecznej, bądź też Towarzystwo Patronatu Więziennego.

O przeniesieniu do oddziału dla nieletnich zaawiadomić należy również właściwe władze sądowe lub prokuratorskie.

§ 250. Rozkład dnia w oddziale dla nieletnich ustala się w następujący sposób:

godz. 6.00 — wstawanie,
godz. 6 — 6.45 — mycie się, ubieranie, sprzątanie cel,
godz. 6.45 — 7 — modlitwa,
godz. 7 — 7.30 — gimnastyka, przechadzka,
godz. 7.30 — 8 — śniadanie,
godz. 8 — 10.30 — nauka,
godz. 10.30 — 12.30 — praca,
godz. 12.30 — 13 — obiad,
godz. 13 — 14 — przechadzka,
godz. 14 — 17 — praca,
godz. 17 — 17.30 — przechadzka,
godz. 17.30 — 18 — kolacja,
godz. 18 — 20 — wolne zajęcia,
godz. 20 — 20.15 — gimnastyka,
godz. 20.15 — 20.30 — modlitwa,
godz. 20.30 — 21 — przygotowanie się do snu,
mycie się,
godz. 21.00 — spoczynek.

Zmiany w ustalonym rozkładzie dnia zarządza, w razie koniecznej potrzeby, naczelnik więzienia za zezwoleniem Ministerstwa Sprawiedliwości.

DZIAŁ II.

TYMCZASOWE ARESZTOWANIE.

Rozdział I.

Przepisy o traktowaniu więźniów śledczych.

§ 251. Więźniami śledczymi są osoby tymczasowo zatrzymane i aresztowane w czasie dochodzenia lub śledztwa, jak również więźniowie skazani na mocy wyroku sądowego — do czasu jego uprawomocnienia się.

Więźniowie karni, o ile w czasie odbywania kary zastosowano do nich tymczasowe zaarrestowanie w innej sprawie, winni być poddani takim ograniczeniom stosowanym względem więźniów śledczych, jakich zażądają właściwe władze sądowe lub prokuratorskie.

§ 252. Więźniów śledczych nie można umieszczać razem z więźniami karnymi. Więźniów śledczych osadza się w specjalnych więzieniach śledczych lub też w osobnych oddziałach lub celach więzień karno-śledczych.

Osadzanie w jednej celi wspólnej więźniów śledczych z karnymi może nastąpić w wyjątkowych przypadkach, wynikających z warunków miejscowych, na podstawie upoważnienia właściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

§ 253. Więźniowie śledczy korzystają z następujących ulg, a mianowicie mogą:

- a) palić tytoń;
- b) odżywiać się na koszt własny;
- c) korzystać z własnej odzieży, obuwia i bielizny;
- d) przyjmować odwiedziny w miarę zezwoleń udzielanych przez właściwe władze sądowe lub prokuratorskie w sposób przez nie wskazany;
- e) otrzymywać i wysyłać, za zgodą właściwych władz sądowych lub prokuratorskich, jeden list na tydzień;
- f) otrzymywać, za zgodą właściwych władz sądowych lub prokuratorskich, książki i pisma z poza biblioteki więziennej.

Z ulg, wymienionych pod p. „c”, nie mogą korzystać zdradzający chęć ucieczki, recydywiści oraz więźniowie nie posiadający dostatecznej ilości własnej odzieży, obuwia i bielizny lub tacy, których rzeczy własne są niezdatne do użytku.

O pozbawieniu więźnia śledczego tytułem kary dyscyplinarnej ulg, wymienionych w p. p. „d, e, f”, naczelnik więzienia zawiadamia właściwe władze sądowe lub prokuratorskie.

§ 254. Duchowni świeccy i zakonnicy obrz. łacińskiego, obrz. gr.-katolickiego i obrz. ormiańskiego, osadzeni jako więźniowie śledczy, korzystają z uprawnień przewidzianych dla więźniów śledczych, a ponadto mają do nich zastosowanie postanowienia § 241 p. p. „a, b, c, d, f, i” niniejszego regulaminu.

§ 255. Więźniowie śledczy obowiązani są do wykonywania robót gospodarczych w obrębie więzienia. Poza tem ma względem nich zastosowanie przepis § 213 ust. 2.

CZĘŚĆ V.

REGULAMIN SANITARNO-LEKARSKI

§ 256. Opieka sanitarno-lekarska w więzieniach polega na: a) organizacji szpitalnictwa ogólnego i specjalnego, b) zakładaniu aptek, c) utrzymywaniu personelu lekarskiego i pomocniczego, d) trosce o stan sanitarny więzień i e) nadzorze lekarskim nad odżywieniem więźniów.

§ 257. Wojewódzkie i powiatowe władze administracji ogólnej wykonywują za pośrednictwem swych organów sanitarnych nadzór nad stanem sanitarnym więzień.

W przypadkach, w których wykonanie przepisów sanitarnych natrafia na trudności, naczelnik więzienia, na wniosek lekarza więziennego, zwraca się o pomoc do powiatowej władzy administracji ogólnej.

Rozdział I.

Lekarze więzienni i ich obowiązki.

§ 258. W więzieniach I i II klasy powinien być stały lekarz więzienny oraz sanitarjusz, lub sanitarjuszka; powinni oni, o ile miejscowe warunki na to pozwalają, mieszkać w obrębie więzienia.

§ 259. W więzieniach, w których uruchomione są okręgowe szpitale, pracuje kilku lekarzy; jeden z nich jest odpowiedzialny za całokształt warunków sanitarno-lekarskich i nosi tytuł „lekarz okręgowego szpitala więziennego”, pozostali zaś lekarze są jego pomocnikami i noszą tytuł „lekarz więzienny”.

W więzieniach, przy których uruchomione są szpitale dla nerwowo i umysłowo chorych więźniów, lekarz specjalista nosi tytuł „lekarz kierownik okręgowego psychiatrycznego szpitala więziennego”, druzgi zaś „lekarz więzienny”.

§ 260. Lekarz więzienny obowiązany jest:

- a) wizytować więzienia w godzinach ustalonych;
- b) obchodzić cele, kuchnie, warsztaty, magazyny, łaźnie, pralnie, podwórza, ustępy i inne pomieszczenia więzienne, celem zbadania ich stanu sanitarnego;
- c) dokonywać oględzin przybyłych więźniów;
- d) opiniować o stanie zdrowia więźniów, wyznaczonych do pracy w warsztatach, oraz więźniów, do których mają być zastosowane kary dyscyplinarne i środki zapobiegawcze;
- e) przyjmować chorych w ambulatorjum;
- f) prowadzić szpital, bądź izbę chorych;
- g) sprawdzać wydawane więźniom jedzenie;
- h) brać udział w opracowywaniu jadłospisów dla zdrowych i chorych więźniów;
- i) mieć nadzór nad ogrzewaniem i przewietrzaniem cel oraz nad higienicznym utrzymywaniem więźniów;
- j) badać co trzy miesiące personel więzienny i opiniować o konieczności przeprowadzenia stosownych badań przez lekarza urzędowego lub komisję lekarską;
- k) wydawać na żądanie władz świadectwa o stanie zdrowia więźniów;

- l) przedstawiać wnioski o umieszczeniu w specjalnych zakładach ciężko chorych więźniów lub opiniować o konieczności przerwy w odbywaniu kary;
- m) uczestniczyć w konsyljach, zwołanych na własne żądanie lub na żądanie prokuratora;
- n) przybywać do więzienia w nagłych wypadkach, na wezwanie naczelnika więzienia lub jego zastępcy;
- o) prowadzić księgę szpitalną, księgę ambulatoryjną, karty szpitalne i karty ambulatoryjne, wykaz zużytych środków leczniczych, wykaz przychodu i rozchodu lekarstw, przechowywać i osobiście wydawać środki odurzające, oraz sprawować nadzór nad inwentarzem szpitala i ambulatorjum;
- p) sporządzać za ubiegły rok kalendarzowy w dwóch egzemplarzach sprawozdanie o stanie sanitarnym więzienia, wraz z wnioskami i statystyką zachorowań i śmiertelności.

Lekarze więzienni stosują się do zarządzeń naczelnika więzienia pod względem przestrzegania porządku więziennego, w granicach regulaminu.

§ 261. Sanitarjusz jest obowiązany odwiedzać chorych więźniów i wypełniać wszelkie zarządzenia lekarza więziennego.

Rozdział II.

Oględziny lekarskie więźniów.

§ 262. Każdy więzień posiada kartę ambulatoryjną, stwierdzającą stan jego zdrowia.

Więzień, przybyłego do więzienia, umieszcza się w specjalnej celi przejściowej, aż do przybycia lekarza lub sanitarjusza.

Sanitarjusz lub starszy dozorca mierzy przybyłym więźniom ciepłotę i wypełnia kartę ambulatoryjną, o ile więzień nie jest przesłany z innego więzienia.

W zależności od ogólnego stanu zdrowia, więźniowie przybyli mają być skierowani do kąpieli, a rzeczy ich poddane natychmiastowej dezynfekcji.

§ 263. Wykąpanych i przebranych więźniów ogląda lekarz więzienny i na karcie ambulatoryjnej stwierdza stan ich zdrowia; karta ta pozostaje w ambulatorjum do czasu ukończenia kary lub przestania więźnia do innego więzienia. Bez karty ambulatoryjnej i adnotacji lekarza o stanie zdrowia, w chwili transportu, więzień nie może być przesłany do innego więzienia.

§ 264. Nowo przybyłych więźniów, o ile miejscowe warunki nie stoją temu na przeszkodzie, należy umieszczać na przeciąg dwóch tygodni w osobnych celach obserwacyjnych. Okres ten może być przedłużony lub skrócony, na skutek opinii lekarza. Więzień chorego niezwłocznie umieszcza się w szpitalu więziennym lub w izbie chorych.

Rozdział III.

Przyjęcia ambulatoryjne.

§ 265. W każdym oddziale należy prowadzić książkę, do której dozorca wpisuje codziennie nazwiska więźniów, zgłaszających się jako chorzy.

Codziennie przed przybyciem lekarza sanitariusz odbiera od dozorców książki, obchodzi cele, wydaje przepisane przez lekarza lekarstwa, dokonywa drobnych opatrunków i sprowadza więźniów do porad lekarskich wraz z kartą ambulatoryjną.

§ 266. Lekarz więzienny dokonywa oględzin chorych i wydaje odpowiednie zarządzenia, które notuje w karcie ambulatoryjnej; wydane lekarstwa wypisuje w wykazie przychodu i rozchodu lekarstw.

Lekarz więzienny umieszcza chorego więźnia w szpitalu lub w izbie chorych i, niezależnie od karty ambulatoryjnej, zaprowadza dla niego kartę szpitalną.

Rozdział IV.

Szpitalnictwo więzienne.

§ 267. W więzieniach III klasy, o pojemności do 100 osób, ma być wyodrębnione pomieszczenie na izbę chorych, do której kierowani są więźniowie podejrzani o chorobę, lub nie wymagający dłuższego leczenia.

W więzieniach I i II klasy oraz w więzieniach III klasy o pojemności powyżej 100 osób powinny być urządzone na potrzeby danego więzienia szpitale lokalne.

W miarę potrzeby w więzieniach I klasy lub w miastach, w których jest kilka więzień, zakłada się przy tych więzieniach szpitale okręgowe, obsługujące więzienia z najbliższych okręgów apelacyjnych. Szpitale te będą przeznaczone dla jednej lub kilku specjalności, oprócz ostrych chorób zakaźnych.

§ 268. W szpitalach lub izbach chorych każdy przebywający winien otrzymać kartę szpitalną, kartę ciepłoty, kubek szklany na płwocinę oraz bieliznę i pościel szpitalną.

Temperatura w szpitalach i izbach chorych winna być nie niższa jak 16°C przy wilgotności względnej nie wyższej od 75%.

§ 269. Chorzy w szpitalach powinni być rozmieszczeni według chorób; chorzy na gruźlicę otwartą nie mogą być pomieszczeni razem z innymi chorymi.

Dla więźniów nieletnich jak również dla kobiet przeznaczyć należy oddzielne pomieszczenia.

§ 270. Więźniów chorych, bądź podejrzanych o chorobę lekarz umieszcza w izbie chorych lub w szpitalu więziennym i poddaje ich obserwacji.

Chorzy, wymagający zabiegu lub opieki chirurgicznej, winni być odsyłani do okręgowych więziennych szpitali chirurgicznych, a w wyjątkowych tylko razach — do szpitali państwowych lub samorządowych.

Jeżeli więzień jest nieuleczalnie chory, lekarz więzienny, określiwszy stan choroby więźnia, zawiadamia o tem naczelnika więzienia, który niezwłocznie powiadamia o tem właściwą władzę, celem uzyskania przerwy w odbywaniu kary, lub zmiany środka zapobiegawczego.

§ 271. Jeżeli się okaże, że więzień, przebywający w więzieniu lub w szpitalu więziennym, zachorował na ostrą chorobę zakaźną, wymagającą izolo-

wania, to chory taki musi być natychmiast odosobniony a cela odkażona, lekarz zaś więzienny ma zarządzić przeniesienie chorego do szpitala państwowego lub samorządowego dla zakaźnych; więźniów zaś, którzy stykali się z chorymi, izolować, poddać obserwacji w okresie inkubacyjnym i szczepieniom ochronnym.

O wypadku choroby zakaźnej naczelnik więzienia powiadamia: Ministerstwo Sprawiedliwości, właściwe władze sądowe lub prokuratorskie i powiatowe władze administracji ogólnej.

§ 272. Jeżeli więzień zachoruje psychicznie, a wypadek nie cierpi zwłoki, należy chorego wysłać niezwłocznie do specjalnego zakładu i równocześnie zawiadomić o tem właściwe władze sądowe lub prokuratorskie. Od zakładu należy zażądać opinii o stanie psychicznym chorego i przedstawić ją właściwym władzom sądowym lub prokuratorskim, celem uzyskania przerwy w odbywaniu kary, względnie zmiany środka zapobiegawczego.

§ 273. Do szpitali więziennych dla umysłowo i nerwowo chorych kieruje się więźniów, którzy zachorowali w czasie odbywania kary.

W razie konieczności umieszczenia umysłowo lub nerwowo chorego więźnia we właściwym szpitalu więziennym, należy wypełnić w dwóch egzemplarzach kwestjonariusz odpowiedniego wywiadu lekarskiego i przesłać go do jednego ze szpitali specjalnych w więzieniach.

Lekarz kierownik szpitala specjalnego wpisuje do kwestjonariusza swoją opinię o możliwości przyjęcia umysłowo chorego więźnia i jeden egzemplarz kwestjonariusza przesyła niezwłocznie do Ministerstwa Sprawiedliwości. Na zasadzie tej opinii Ministerstwo Sprawiedliwości wydaje właściwe zarządzenie.

§ 274. Na prośbę chorego więźnia lub jego rodziny naczelnik więzienia winien na podstawie wskazań lekarza więziennego, zezwolić w miarę istotnej potrzeby, na wezwanie lekarza specjalisty, na koszt chorego lub jego rodziny. W stosunku do więźniów śledczych wymagana jest nadto zgoda właściwych władz sądowych lub prokuratorskich.

Wezwany lekarz bada chorego w obecności lekarza więziennego i uzgadnia z nim sposób leczenia.

Więzień bez opinii lekarskiej w żadnym razie nie może być wysyłany na kurację.

§ 275. Lekarz więzienny w karcie szpitalnej szczegółowo notuje przebieg choroby, sposób leczenia i wszelkie wydane zarządzenia. Zaleczone odżywianie specjalne lekarz więzienny zapisuje do książki zapotrzebowań dla szpitala.

§ 276. Jeśli lekarz więzienny stwierdzi, że choroba więźnia jest bardzo ciężka lub śmiertelna, naczelnik więzienia w miarę możliwości powiadamia o tem najbliższą rodzinę więźnia.

§ 277. W razie zarządzenia przerwy w odbywaniu kary przez więźnia, pozostającego w szpitalu pozawięziennym, naczelnik więzienia winien powiadomić zarząd szpitala, że pacjent nie będzie nadal leczony na koszt Skarbu.

Rozdział V.

Urodzenia.

§ 278. Kobiety osadzone w więzieniu winny być w ostatnich dniach ciąży, umieszczane w specjalnych salach porodowych, w których pozostają przez dwa tygodnie po porodzie; jeżeli warunki więzienia nie pozwalają na odbycie porodu na miejscu, naczelnik więzienia, na wniosek lekarza więziennego, występuje o przeniesienie położnicy do odpowiedniego zakładu i o zarządzenie przerwy w odbywaniu kary.

§ 279. Matki karmiące i niemowlęta powinny mieć troskliwą opiekę lekarską, otrzymywać dostateczną ilość odpowiedniego pożywienia i mają być umieszczane w wygodnych celach. W miarę możliwości należy niemowlęta umieszczać w żłobkach przy więzieniach. Okres karmienia niemowląt przez matki może trwać do osiemnastu miesięcy.

§ 280. Między ósmym a dwunastym tygodniem dziecko powinno mieć zaszczerpioną ospę ochronną.

Kobiety w ciągu sześciu tygodni po rozwiązaniu wolne są od pracy; po tym terminie kobiety karmiące należy zatrudniać pracą w ten sposób, aby nie szkodziła ona zdrowiu matki lub dziecka.

Rozdział VI.

Zaopatrywanie więzień w środki lekarskie i ich przechowywanie.

§ 281. W każdym więzieniu powinna być pod ręczna apteczka.

Apteka więzienna pozostaje pod nadzorem lekarza, który przechowuje i osobiście wydaje środki odurzające, kontroluje rachunki apteczne oraz w sprawach aptecznych zwraca się do Ministerstwa Sprawiedliwości o decyzję, co do środków, jakie mogą być używane w więzieniach.

§ 282. Wszystkie więzienia zaopatrują się w środki i materiały lecznicze oraz w środki dezynfekcyjne i mydło w centralnej aptece Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wszelkie zamówienia, kierowane do apteki centralnej, powinny być obliczane na zasadzie cennika, ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 283. Przeciętna ilość środków dezynfekcyjnych, mydła i słomy na jednego więźnia w ciągu roku jest ustalana i podawana do wiadomości przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Lekarze zalecają dla więźniów środki lecznicze, objęte spisem farmakopei ekonomicznej. Recepty, wysyłane do aptek miejskich, powinny mieć napis (Ph. eoc.).

Spis lekarstw, które mogą być używane w więzieniach, jest ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości.

Lekarstwa, nie objęte spisem, ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedli-

wości, mogą być stosowane tylko na koszt chorego lub jego rodziny.

§ 284. Więzienia przedstawiają Ministerstwu Sprawiedliwości corocznie do dnia 15 stycznia wykaz sprowadzonych środków leczniczych z podaniem ich ilości i ceny.

Rozdział VII.

Przestrzeganie zasad higieny i porządku w pomieszczeniach więziennych.

§ 285. Objętość powietrza dla każdego więźnia powinna wynosić co najmniej: w celach wspólnych 13 m³, zaś w celach jednoosobowych 18 m³.

W porze zimowej pomieszczenia zajęte przez więźniów, mają być opalane i temperatura w nich nie może być niższą od 14°C, przy wilgotności względnej nie wyżej jak 75%.

§ 286. We wszystkich pomieszczeniach więziennych musi panować czystość i porządek. W tym celu ściany i sufity winny być bielone lub malowane, a w razie potrzeby dezynfekowane. Podłogi w celach, salach pracy, korytarzach, sypialniach i innych pomieszczeniach winny być przynajmniej dwa razy na tydzień wyszorowane i codziennie dokładnie zamiecione; podłogi mogą być również nacierane pastą i froterowane. Wszelkie uszkodzenia i zanieczyszczenia pomieszczeń winny być niezwłocznie usuwane.

Podwórze więzienne winno być codziennie po uprzednim polewaniu zamiecione, rynsztoki zdezynfekowane, śmietniki przynajmniej dwa razy na tydzień oczyszczone, a nieczystości i śmieci wywiezione przed wypełnieniem zbiorników.

Wszystkie pomieszczenia więzienne winny być codziennie starannie wietrzone. W szczególności cele, w których wykonywa się prace, należy wietrzyć rano, w czasie przechadzki więźniów i po ukończeniu pracy; pracowni wietrzy się rano i podczas przerwy południowej. Oprócz tego, w celach, niezajętych w ciągu dnia, okna mają być otwarte, o ile na to pozwala pogoda.

W celach, korytarzach i warsztatach pracy winny być umieszczane spluwaczki, wypełnione wodą; płucie do chustek i na podłogę jest wzbronione.

Kubły nocne i klozety winny być codziennie doprowadzone do należytego porządku i zdezynfekowane.

Rozdział VIII.

Utrzymanie czystości ciała.

§ 287. Każdy więzień obowiązany jest rano i wieczorem umyć twarz, szyję i ręce oraz wyczyścić zęby, jak również umyć ręce przed spożyciem każdego pożywienia i po ukończeniu pracy. W tym celu wydaje się więźniom potrzebną ilość mydła, grzebień, szczoteczkę do zębów i kredę.

Więźniowie mają być kąpieni przynajmniej raz na dwa tygodnie; zajęci pracą kąpią się co najmniej raz na tydzień, a także po każdej pracy brudzącej, nowoprzybyli zaś — niezwłocznie po przybyciu do więzienia.

§ 288. Pranie bielizny w łaźni, podczas kąpieli, a także suszenie jej w celach i korytarzach jest wzbronione.

§ 289. O ile przepisy regulaminu nie stanowią inaczej, każdy więzień winien być raz na tydzień ostrzyżony krótko i ogolony. Kobiety winny nosić włosy gładko przyczesane.

Więźniowie, którzy na podstawie regulaminu mają prawo do noszenia dowolnego uczesania lub zarostu, mogą być, na skutek opinii lekarza więziennego, ostrzyżeni i ogoleni, gdy tego wymagają niedorzeczne względy zdrowotne.

Przrzędy fryzjerskie znajdują się pod dozorem sanitariusza więziennego i winny być przed każdorazowym użyciem zdezynfekowane.

CZĘŚĆ VI.

PRZEPISY KOŃCOWE.

§ 290. Wzory ksiąg i druków, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, będą ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 291. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 października 1931. Z dniem tym traci moc obowiązującą przepisy uprzednie, dotyczące przedmiotów, unormowanych w niniejszym rozporządzeniu.

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
